

lixivio ex cineribus hæderæ terrestris factò solvatur aliquid saponis, & hac mixtura scabies abluatur aliquoties & repetitis vicibus.

SECTIO III.

REGNUM VEGETABILE PERCVRRIT.

CUM Omnipotens Benedictus Naturæ Parens, Summus & Maximus omnis universi motor, omniumque Creaturarum verum principium, ita providisset, ut interna vis & efficacia, quam verbo FIAT impreserat, visibili & comprehensibili corpore includeretur, in quo & per quod exereret vires, & quo mediante operationes perficeret; ex unione vero ista intrinseca & amicâ concordantiâ, vires rerum principales Quales sint; hinc unumquemque verum & naturalem Philosophum eo adactum sentio, ut in veras rerum causas inquirat, & non chimericis vel fictis incubet, veluti magna Galenicorum caterva in blantarum indagandis viribus aberrans egit, quæ harum vires, caloris & frigoris gradibus dimensa est, in magnum certè sanitatis humanæ nocumentum, ignorans Qualitates

ates has à rebus abstractas constitutivis advenire principiis, ab objecti tantum appropriatione, neque hæc Qualia esse Qualitates, utpote quæ nunquam causarum vices suppleant: Nec frigidum, calidum pro substantiis habenda esse, sed juxta Hippocratem Acidum, amarum, salsum, acerbum, austerum, &c. Atque ita non generari morbos à frigido, calido, &c. sed à Qualibus vario modo depravatè dispositis, neque plantas ab iisdem dependere Qualitatibus, sed à dictis Hippocraticis acido, salso, amaro, &c. tales esse constat.

Sic quæ inter plantas illis primo gradu frigida audiunt, deprehendimus acida esse, ut acetosa, acetosella, ribes, berberes, &c. Hæc cum copiosiori aquâ defricata obtineant Acidorum spicula, ut linguæ simbrias adeò punctim non intrent, debiliora existunt, ab illis primo hinc frigiditatis gradu insignita.

Quæ verò secundo gradu frigida ab eis pronunciantur, austera sunt, & adstringentia, ut tormentilla, bistorta, &c. Hæc ob terræ copiam, sal volatile plantæ coarctantem talia sunt, & non à frigore secundo gradu concentrato. Observamus hoc in fructibus immaturis, ubi particulæ salinæ viscosæ, & terrestribus detinentur heterogeneitatibus, quæ vero Solis

æstu & motu ita exaltantur, ut terreis particulis subactis, saporem austerum mutent, & dulcia reddantur. Austeræ itaque, mediantibus aliis, particulæ salinæ redditæ, sunt, quæ papillas linguæ adstringunt, humores inspissant, & non frigus.

Quæ illis sunt Quarto gradu frigida, hæc Acerba sunt à terrearum particularum excessu, & styptici salis amaritudine, veluti inter Vegetabilia quercus, hypocistis, acacia: inter terras, sigillatæ variæ, bolus, &c. inter Mineralia vitriolum. Hæc papillas vehementius constringunt, ac concentrant, spiritus stupefaciunt, fauces strangulant, nisi aculei aliis oblinantur vel deterantur. Patet hinc non frigore dimensuratos gradus, sed particulas salinas esse, varie commixtas, alteratas & figuratas, quæ hos producant effectus, dum à circumferentia ad centrum tendere, vel concentrari coguntur, ab aliis impeditæ, irretitæ, vel vario modo alteratæ.

In calidis majus Dominium cepit Volatile, & subtilius sal, quod heterogeneitatibus non adeò obrutum, nec aquâ dilutum, à centro semper sursum exilire intendit. Et cum particulæ salinæ non adeo acuatæ sunt, ac papillas linguæ jucundè feriunt, concomitante
pro-

propter agilitatem sensu calidi, ab eis primo caliditatis gradui adnumerantur.

Sed cum subjectum flagrantiori Solis motu salinas particulas plus acutas, & volatiles obtineat, ab aliis impedimentis liberas, linguæ fibrillas paulo potentius vellicant, hinc magis resolvunt, abstergent, Diaphoretica, Diuretica & Errhina sunt, ut quæ amarificant, & ex amaro dulcescunt veluti aromata, & aromatica omnia, ut gentiana, Angelica, absynthium, card, benedict. &c. Quæ tamen in locis Meridionalibus intensius & fortius linguam afficiunt, quam quæ in his nostris enata fuere, ac ideo tanquam plus excocta & perfecta multum spiritus & olei stillant è sale pronata. Ecce! hæc secundo & tertio caliditatis gradui adnumerarunt. Cum autem sal adeò exasperatum sit, ut quasi erodat, vesicasque excitet, uti Euphorbium, Helleborus, &c. hæc ultimo caliditatis gradu concreta esse sibi fuere persuasi. Videmus ex his multum aberrare Galenicorum catervam, dum Qualitates pro substantiis, & effectus pro causis substituerunt, unde etiam non mirum, si veras simplicium medicaminum vires adhuc dum maximam partem ignoremus, cum adeo ruditer in eis verè indagandis progressum sit, ut

centesima vix planta eundem præstet effectum, qui à Dioscoride insignitus deprehenditur.

Cum ideo videmur adacti, ut in simplicium vel Vegetabilium indagandis Qualibus plus navemus operam, ignis Analyti subji-cienda erunt, quæ verè, ex quot & quibus ea constent, docebit.

CAPUT I.

Aromata resolvit & ex his primo Cinnamomum.

HOc cum ardentiori sale acuatum fit, eique celerior à Sole adfricatus motus, minima exserit spicula, & sensu adustioni analogo linguam titillat, oleo subtilissimo ut plurimum constans: Si enim ex retorta destillamus, copiosum extillat phlegma, spiritus acidiusculus, & duplex oleum: hinc constat, quantum salinæ in eo obriguerint particulae.

Ut vero has summè exaltatas & perfectas particulas ita separemus quo aptè corpori humano applicari queant, varie destillamus, v.g. pro acquirenda

Aqua

Aqua Cinnamomi.

℞. Cinnamomi electi ℥j. crassiusculè con-
 tusum excipiatur Aq. rosar. fragr. & vini ge-
 nerosi ana. ℥. iiij. maceratione factâ in vase be-
 ne clauso 14. dierum spatio, destilletur ex vesi-
 ca stanno probè obducta, cum capitello stan-
 neo, & refrigeratorio optime munito.

Aqua quæ primo exstillat sublactei coloris,
 quia melior, seorsim excipiatur, ut & altera
 quæ prodit clara; tertia vero quia vilior est,
 asseruetur pro novâ cinnamoniî infusione.

Si loco aquæ rosarum addimus Aq. borra-
 ginis, buglossæ, vel vinum cydoniorum, tum
 vocatur Aq. Cinnamomi borraginata, bu-
 glosata, vel cydoniata. Et si loco vini simpli-
 cioris, Malvaticum, Moschatellinum, substi-
 tuimus, Cinnamomi Aqua efficacior evadit.
 Si vero horum loco ipsum addamus spir. vini,
 spirituosâ admodum edestillat.

Vires hujus omnium aquarum nobilissi-
 mæ, non satis deprædicari fere possunt, in
 omnibus corporis humani infirmitatibus,
 propter subtilissimas summè dulces particu-
 las spiritui nostro Animali maximè similes, &
 convenientes, unde addunt robur, confor-
 tant stomachum, & omnes functiones natu-
 rales. Usus verò insignis est in virium diminu-
 tione,

tionem, animi deliquiis, cerebri, cordis, ventriculi, & uteri frigidis affectibus, ubi tum particulis nobilioribus irretitis, & aliis heterogeneitatibus obrutis, succurrunt, ut fortificati vincant & subigant impedimenta & obstacula Acidum crudius foventia.

Dosis est à cochlearia β . ad j . vel ij . prout vel debilis vel fortior existit.

Gravidis cautè propinatur, cum facile effervescent, & sanguinem nimium movens, partum acceleret ante tempus, tempore vero debito propinata per celebres exertura sit effectus.

Quæ si ex professo in hunc scopum dirigi debeat, præparetur, addendo libræ uni Cinnamomi, corticum citri, angelic. imperator, Zedoar, flor. arant. fol. melissæ, pulegii ana. ζj . hæc debitâ maceratione peracta destillentur, & prodit aqua admirandarum virium, in partu accelerando, menstruis suppressis, &c.

Paramus etiam ex Cinnamomi cortice elixir jucundum, ex contusis grossè, optimi corticis fragmentis, cucurbitæ inditis, affuso ad trium digitorum eminentiam spiritu vini non rectificato, in balneo leni, quod coloratum est separatur, postea novus affunditur spiritus, reperiturque labor donec color omnis sufficien-

ter est extractus. Postmodum verò liquore in eodem balneo ad dimidias abstracto, in fine additur Essentia moschi, & ambrae, cumque julepo sacchari dulcoratur, ut fiat Heroum nectar.

Vel ex aquâ ipsâ Cinnamomi auxilio Tincturæ santali croceati, & sacchari, adjecta aliquâ Alkermes particula, paratur Elixir visu jucundissimum, & usu excellentissimum.

Si ipsas olei particulas ex nobili Cinnamomo concentratas desideremus, quæ in aquâ, spiritibus vectæ non apparent, hoc procedas modo :

℞. Cinnamomi optimi odoratissimi & acrioris ℥. iij. crassiusculè fractum hinc inde consperge cum vini albi generosi ℥. j. tum vesicæ immitte cum 8. vel 10. mensuris aquæ fontanæ, & subitò non interjectâ morâ destillare incipe, donec duæ præterpropter mensuræ egressæ sunt, quæ lactei erunt coloris, cui supernatat oleum Cinnamomi clarum, ad flavedinem verò inclinans, partim aquæ commixtum in fundo residebit : his edestillatis mutato vas recipiens, & alio adhibito destillare perge tam diu, quam diu aliquid olei egredi sentias, quod tamè intra paucas finitur horas. Hac ultimo egressa aqua agitando peroptime recipulum elue, & priori adde, in capaci vitro, tunc agita, sed leniter vitrum, quo supernatans
oleum

oleum descendat ad fundum, post benè clausum vitrum in loco frigido reponè, per dies aliquot, intra quod aqua fit clarior, & plus olei descendit. Hoc facto aquam leniter decanta, donec oleum cum aliquot cochlearibus aquæ præter propter remaneat, cui adde aquæ fontanæ sale sufficienter imprægnatæ, & per chartam filtratæ ℥. j. tunc supernabit oleum, ut ad modum aliorum olcorum facile separari possit.

Maxima hîc opus est diligentia, ut omne oleum colligatur, nec vitro plurimum adhærescat & perdatur.

Hac methodo ex ℥. iiii. optimi Cinnamomi acquires olei purissimi ℥. v. Si verò quid hæreat in vitro, poterit misceri cum saccharo Candi, & inde fieri Elæosaccharum pretiosum.

Aquam verò residuam cujus præterpropter tres erunt mensuræ vel ultra, vesicæ parvæ immitte, & mensuram unam abstrahe, ac aquam cinnamomi optimam nactus eris, hanc serva, reliquam verò quæ sequitur, serva pro vehiculis generosiorum propinandorum.

Hac etiam methodo genuinè reliqua destillantur aromata, videlicet caryophyllor. quorum ℥. j. plus dabit olei, quam Cinnamomi ℥. xij.

Alii prægressa prius maceratione, dierum aliquot spatio facta, oleum hoc destillant, qualem modum reliquit *J. F. Hoffmannus*, v. g.

℞. Cinnamomi optimi ℔. j. crassiuscule confracto adde aquæ mensuras iij. in quibus aliquid sacchari solutum est, hæc per dies aliquot in digestionem relicta, destilla, destillatam aquam reaffunde recentis cinnamomi ℔. j. relinque cum brodio primæ destillationis relicto rursus in digestionem, destilla, & nascisceris non solum aquam Cinnamomi elegantissimam, sed oleum item copiosissimum. Labor hic continuandus est decem vel duodecim libris cinnamomi, destillatio verò per vesicam instituatür cum suo alembico stanneo probè munito. Ex fecibus in cineres reductis s. a. sal eliciatur.

Magisterium fit extractione cum spir. vini rectificato, quæ cum aquâ fontanâ præcipitata vel cum aquâ cinnamomi viliori præcipitatione parata Medicinam suppeditat pretiosam, cujus locum Elæosaccharum supplet, quod semper recens paratum esto, cum aliàs ab aëre alteretur quam diligenter etiam asservetur.

Vires olei aquâ fortiores existunt, ut magis concentratis constantis particulis, eundem
verò

verò cum aqua effectum obtinens, at dosi unius vel alterius guttulæ saltem.

Si guttulam unam vel alteram ore parturientis detentam, partum accelerare *Poppius* affirmat.

Oris item fœtorem efficaciter emendare, in ore detentam ejus unam sæpius guttulam, *Platerus* in praxi habet.

Cum oleo myrrhæ mixtum, & partibus genitalibus applicatum, fœtum pellere dicitur.

Hoc porrò oleum ad guttulas iij. cum aquâ Cinamomi propinatum tremoribus, convulsionibusque singulariter convenire *Kunrath* observavit: propter enim particulas celeriori Solis motu exaltatas & dulcificatas Acidum optimè infringit, cui tales nervorum insultus ortum sæpius debent. Sic in linguæ tremore & ejus paralyfi, una vel altera guttula plumaceolo applicatur.

Dosis est à guttulis j. ij. ad v.

Ut verò aromatica talia olea rigiditate sua liberentur, & subitæ sint ac citissimæ penetrationis, monuit *van Helmont*, ut in sal volatile redigantur, ubi de Febribus cap. 15. n. 7. inquit: Si oleum Cinnamomi, garyophyllorum, lavendulæ, &c. noveris transmutare in sal volatile, nactus eris medicamen temperatum

tum efficiens quantum de istis simplicibus sperari potest, in veteri Vertigine, Palpitatione, Apoplexia & similibus, modum vero reticuit *van Helmont* quem Alkali absolvendum communicamus, v. g.

℞. *Spiritus vini rectificatiss.* ℥. ij.

Salis Tartari purissimi. ʒ. iiij.

Ms. & destilla, spiritui edestillato tantum admisce olei *Cinnamomi*, vel alius aromatici, quantum haurire poterit, tunc *Spiritum salis armoniaci* rectificatum cum temperamento adde: misce & serva curiosè.

In Epilepsia, Apoplexia, Convulsionibus, Acido rectificando venis hostili, & Spiritibus dulcificandis ac confortandis admirandæ virtutis.

Dosis est gutt. x. xx. & ultra cum julepo *Cinnamomi*, ex aquâ ejusdem cum saccharo ad ignem leniter coctis parato, convenienter adhibita.

Sunt qui in nobili hoc destillando oleo amygdalas vel alia adjiciunt oleosa subjecta, ut inde majorem olei acquirant copiam, at fraudem committunt, quæ detegitur, si una vel altera guttula vino immissa fundum non petit, nam quod verum est deorsum tendit, quamprimum infunditur vino.

Sequitur pretiosum alterum Aroma.

L

Nux

Nux Moschata.

Hæc vera Nucis Indicæ medulla, inclusa est cortici duro, qui cortex iterum tenuiori obductus est involucro, eoque flavescente rubeo, seu floribus macis, quæ omnia contenta exterius carnosio sed crasso obteguntur putamine, quod maturum dehiscit, ut in juglandibus nostris conspiciamus. Eligenda verò est recens, pinguis, gravis, quæ acu puncta oleum emittit.

Constat ex particulis salinis, oleosis, multò crassioribus in genere quam Cinnamomum, quibus copiose particulæ terreæ continuo Solis motu implicatæ & combinatæ deprehenduntur, unde adstringit, & spirituum diffusum restinguit, eisque robur addit, & archæum pacat.

In hunc finem ex ea paramus aquam, separamus oleum & pro lubitu sal, v. g.

Si aquam velimus nobilem:

℞. *Nucis moschat.* ℥. j. grosse contusis adde
Succi vel vini cydonior. ℥. iij. vel v. cum
Medulla panis albi. q. l. misce.

& ex M. B. destilla.

Vel ℞. *Nucis moschat.* crasse contract. ℥. j.
Aqua cydonior.
plantag. ana. ℥. iij.

De-

Destilla per vesicam artificialiter, & oleum separetur ab aqua, quæ, si lubet, rectificetur.

Vires insignes sunt in vomitu, alvi profluvio, stomachi debilitate, obscuracione visus, nimio mensium fluxu, &c.

Dosis est à cochl. ℞. ad j. mane & vesperi.

Si oleum arrideat :

Sume N. M. optimè ponderos. quantum placuerit, grossè contusa simplici & sola aqua ℞. q. addita destilla ex vesica, & ex ℞. j. olei clarissimi albi, spiritus therebintinæ instat aquæ innatantis ℞. vi. habebis: remanente in vesica crassiori, quod expressione vulgè aliàs parari conluevit, innatante, hoc refrigeratis omnibus cochleari auferatur, & si quid de nucis moschatae fragmentis commixtum sit, liquefiat rursus in olla vitreata vel cacabo, & coletur per pannum. Vel cum adhuc omnia calent, filtro infunde, ut crassiores relinquuntur contentæ partes, & liquida transeant, ubi post refrigerationem oleum innatans purum auferre poteris.

In hunc modum ex pipere, cardamomis, cubebis, macis, & aliis aromaticis quæ subtilius secum vehunt oleum, destillatur.

Vires olei destillati, ceu subtilissimarum par-

tium à terreis magis liberatarum magnæ sunt, in Apoplexia, spasms &c. Si enim in aquâ Cinnamomi aut alia Apoplectica dissolvatur, & ori, naribus & auribus Apoplectici instilletur, eum revocat, quem eundem effectum expressum etiam oleum spir. vini solutum tanquam singulare secretum præstare Mercatus profitetur.

Aliàs expressum convenit in omni alvi fluxu, ex stomachi debilitate, torminibus infantum, internè & externè, in stranguria cum spir. vini est infallibile secretum, ut & in abortu præcavendo cum melle sæpius propinatum, ut habet Mœbius in Instit. de Diæta gravidarum, sic & in omni mensium fluxu, &c.

Externè insignes obtinere vires, experientia comprobatum habemus, ut in conciliando somno, confortanda memoria, si derasis capillis, vertici & temporibus illinatur: In torminibus item ventris, umbilico illitum.

Est insuper balsamorum principalissima basis expressum oleum, cui reliqua addunt symbolum, v. g. in præcavenda Apoplexia, absumendis catarrhis, vertigine &c. tale combinetur balsamum:

R. Olei

℞. Olei *N. M.* destillati.
macis dest. ana. ℥. j.
ligni rhod. ℥. j. ℞.
garyophyll. gutt. v.
succini.
ruta.
citri. ana. ℥℞.

moschi gr. viij.

N. M. express. q. s. pro balsami consistentia.

Parant etiam alii ex oleo *N. M.* expresso Magisterium v. g. superfundunt spir. vini rectificatiss. & repetitis vicibus omnem extrahunt colorem, ita ut oleum fixum, & instar nivis album, restet, quod ne rubescat, & lenissimo calore exsiccant. Usus potissimus est ut suppeditet nobile balsamorum corpus, inprimis ubi cum spir. vini Tartarifato, extractio facta est.

Jam adea quæ Aromaticis adnumerari merito debent pergimus v. g. Citri, Arantiarum &c. cortices, qui ex Acido, Solis æstu, & inde celeriori motu enato, oleum nacti sunt admodum pretiosum; quod ita separabis, v. g.

℞. Pomorum citri recent. optimè odorat. & integror. ac maturor. numer. 100. flavos rescinde cortices & minutim confissos, vesicæ inde, cum s. q. aquæ fontanæ, juncturisque bene clausis, & observato

refrigeratorio, ac apposito recipiente, destillationem institue, absque prævia maceratione, & intra 4. vel 5. horas omne egredietur oleum, clarum & crystallinum, quod separamus. Ex centum citri pomis mediæ magnitudinis, sæpius habemus 3x. vel xij. puri olei, quod in vitris angusti colli probè obturatis fervet in loco frigido, & durabit viribus integrum, aliquot annis.

Nonnulli ex fermentatis, vel leviter putrefactis oleum destillant corticibus, sed acquirunt oleum ingratum, & à citro naturali plane alienum, quod temporis tractu olei therebinthine ad instar olet. Præstat idè unica, ex recentissimis corticibus, & legitimè destillati olei guttula, plus, & magis efficit, tum in odore, tum operatione, quam decem guttæ olei ex corticibus fermentatis destillatione extracti.

Oleum, cum ex Acido concretum sit, & hinc particulas obtinuerit vi concentrandi imbutas, reficit spiritus vitales dissipatos, concentrat flatus, hinc in colica flatulenta, stomacho vaporibus infestato optimè conducit.

Pomum integrum comestum, maximam obtinet vim alexipharmacam, in viperarum morsu, aliisque venenis imbibitis.

Pulpa acida, in febribus malignis, & aliis, à
spi-

spiritus solatis
bo. efficacie
en. salis effi
d. spiritibus sol
Semen in E
verminantibus
Dosis olei u
raprou velt
mutamen
ad sacchari
hoc datur
pit pro do
accommod
Si vinum
immitte. La
lato ardea

Quan
men
conrariz
genim ed
ceantur
spatis, ab
scaturigo

spiritibus solutis & efferatis, ortum trahentibus, efficaciter exhibetur, acrimoniam enim salis effervescentis volatilis, restinguit, & spiritibus solutis concentrandis succurrit.

Semen in Emulsionibus propinatur pueris verminantibus, febribus item malignis &c.

Dosis olei ut plurimum est ad gutt. vj. & ultra, prout vel fortius vel vilius existit. Potissimum tamen in Elæosaccharo propinatur, ubi ad sacchari ℥j. olei ℥j. vel ℥β. sumimus. De hoc datur tantum, quantum cultelli cuspis capit pro dosi, cum jusculo vel alio intentioni accommodato vehiculo.

Si vinum citratum experis, vitro vini pleno immitte Elæosacchari hujus ℥β. vel donec palato arrideat.

CAPUT II.

Radices resolvit.

QUamprimum terræ concreditum est semen, cujus fores pulsant radii Solares, & contrariæ indolis particulas fecernunt ut pugnatiua edant certamina, & dissidiis exercentur crebris, quo quæ brevibus nexantur spatiis, ab ictu Solis resultent. Sed cum omnis scaturigo aliunde foveri debeat, nutritivas,

quas ipsum non habet, è terrâ elicit semen; quod cœlestem nactum sodalem, cum comitibus particulis colluctatur, ac terræ operculum submovet, ut Solis propinquiore contactu, & aeris vegetante fruatur sale, pro quorum copia & robore maturius, aut serius, plantæ augescunt: hunc in finem sæpius delicatiores plantas, tentoriolis vitreis, radios Solis reflectentes, obtegimus, ne eorum laxiores pori frigore constipentur.

Prmò radicem fingunt activa, & febris arctioribus connectunt, quo plantæ sal se intimius irretiat, aquâ tunc minus diluendus, hinc crassiores nutritii succi, & diversæ materiæ partes semper insunt, subtilioribus particulis fastigia petentibus, ubi per compactissimas fibras magis rectificantur: hinc semen efficacissima plantæ energia dotatum, oleo, ex salibus per longissimam commixtionem & circulationem solarium radiorum, abundat, magis quam radix.

Jam si particulas, accretionis authores, dignoscere cupiamus, ignis anatomix subjiciamus singulas plantæ partes.

Ex radicibus temper efficaciorē, quam ex trunco substantiã ignis ope elicimus, ex cortice vero & fastigiis subtiliorē. In radicibus considerandæ nobis veniunt diversæ materiæ partes utpote aqua, oleū, sal, Extractum, resinæ &c.

Si

Si aquas radicum velimus genuinas, imprimis si succulentæ sint, succum expressum destillationi subjicimus, & si sit ex refrigerantibus, per arenam humidam aquam extrahimus, quæ enim refrigerare debent aquæ, moderato calore destillari necesse habent.

Si vero radices sicciore sint, nec succo abundantes, vel odoratæ, vel non, his incisis superfunditur aqua fervens, quantum sufficit pro humectatione, ut pulvem referant, tum stent in olla donec refrigerent, post, expressus succus per vesicam destillatur. Si verò tantum non lubeat impendere laborum, herba saltem concisa vesicæ immittitur, & tantum aquæ superfunditur, ut herba ebulliendo non aduratur, ac s. a. destillatio instituitur, donec aqua odorem & saporem herbæ non amplius secum ferat. Si vero aqua egressa, viribus magnis haud imbuta suspicetur, recenti superfundatur herbæ incisæ, & reperatur opus, donec aquam viribus, volatilibus, vel radice, vel herbæ, imbutam deprehendas satis.

Non autem pro more Pharmacopœis usitato simpliciter destillandæ sunt aquæ; Hi in genere herbis magnam superaffundunt aquæ fontanæ copiam, & destillant donec magnam aquæ copiam nanciscuntur, quas tum simplices vocant, sed revera sunt simplices: quia præter aquam fontanam

nil fecum vehunt, unde non mirum sæpiufcule homines defraudari, non tantum de pecunia, fed & thefauo omnium pretiofiffimo, fanitate ipfa.

Si oleum ex radice feperandum veniat; fume radicem ficcatam, contufam grofse inde veficæ cum fufficienti aquæ quantitate, & defillationem perfequere tam diu, perque dies aliquot, donec omne oleum fentias prolektum: Aquam decedentem femper refarcias vel recenti vel prius egressa, oleo feperato, aquâ. Ita fit oleum Angelicæ, Carlinæ, Gentianæ, Imperatorix & fimilium, quæ ob arctiores fibrillas, denegato hinc fuperfluo & nimio humido, olei fufficientem copiam implicatam obtinent.

Si Extracta ut vocamus Radicum expetimus, quæ ex diverfæ materiæ, terræ, falis, olei fcil. particulis constant, accipimus Radicem vel Angelicæ, Valerianæ, calam. aromat. Carlinæ &c. Incifam radicem minutim, immittimus cucurbitæ, & ad uncias duas radicis addimus duodecim, aquæ, vel fontanæ vel ex ipfa radice deftillatæ, uncias, cum fpiritus vini unciiis quatuor. Atque in cucurbitâ probè claufa maceramus, fpatio viginti quatuor horarum, balneo impositâ, pofttea expreffum fucum ad ficcitatem radicum per fubfidentiam de-

depuramus, ut tum filtrari probè possit: liquorem hunc filtratum destillamus ex M. B. donec res liquoris partes egressæ sunt, quem ad alias radices extrahendas, vel alii usui asservamus, quia quasdam radices vires vehit. Tunc succum remanentem exime, vitro vaporatorio immitte, & lento igne ad justam inspissam consistentiam.

Hac methodo ex omnibus radicibus, ac aliis subjectis aromaticis, fiunt Extracta. Quæ vero ut legitimè fiant, sequentia veniunt observanda:

1. Ut M. Balnei calor in abstrahenda aqua, seu humiditate, sit temperat⁹, quò vitrum sine adustione tangi possit, principaliter cum succus crassescit, ne tunc calore fortiori adhibito, adustionem empyreumaticam contrahat Extractum.

2. Quando succus crassescere incipit, ac cuticulam nanciscitur, per quam humiditas evaporanda impeditur spatula lignea, crebrò agitetur, & quod parietibus vitri adhærescit, cum reliqua commisceatur massa. Quæ, cum ad consistentiam debitam redacta est, vitris siccis indatur, & loco sicco cautè servetur.

Spiritus vini additur aquæ, ut tam salinæ quam resinosa extrahantur partes, & prout subjectum vel plus vel minus resinosum, spi-
ricus

ritus vini dosis, vel augenda vel minuenda erit.

3. Cum præcavere haud possimus, quin subtilissimæ & volatiliores avolent particulæ salinæ, hinc illæ restitui debent, v.g. Si ex Cinnamonomo, citri corticibus, roremarino, majorana, saffras &c. Extractum extet, accipe sacchari candi tantum, quantum est duodecima Extracti pars, huic adde olei ex eadem radice destillati q. s. pro Elæosaccharo, & hoc Extracto commisce, ac restituetur ablatum,

Vires cum radicibus concordant, nisi quod hîc concentratæ, & ℞j. plus earum obtineat, quam radicis uncia una, vel binæ sæpius.

Exhibentur convenientissimè in rotulis, & Morfellis v. g.

℞. Sacchari albi ℥. vj. aquâ Agelic. vel Mellissæ soluto & ad consistentiam manus Christi inspissato, adde

Extracti Angelicæ subtil. pulv. ℥j. β.

Carlinae. ℥ij.

Olei eorundem ana. gutt. v.

Ms. f. Morfelli qui sunt bezoardici, alexipharmaci, & ab aère maligno insigniter præservant.

Præter hæc ex radicibus parari solet farinaceus pulvis fecularum nomine insignitus, cum

cum fecum instar ad fundum descendat: Hæ ob censuram *Zwölfferi* severam, vilius habitæ hactenus fuere, tanquam pulvis viribus orbatus, sunt verò alii qui non penitus è foro Medico eliminandas censent, cum nil sint aliud quam subtilissimus pulvis, à crassioribus separatus particulis, ex hac causâ inventæ, ut palato magis arrideant, nec tanta copia, vel majori dosi offerri necesse habeant, parantur hunc in modum:

Primo statim vere, uti Martio, Aprili, quamprimum folia egrediuntur, ut cognosci saltem queant, collige fodiendo radicum sufficientem quantitatem, quæ à terra munden- tur, & ab exteriori cortice separentur.

Post in mortario lapideo contusis tantum affundatur aquæ, ut pulviculam quasi referant, hæc lineo immissa sacco fortiter exprimat- ur ut exeat lacti similis liquor: qui in olla re- ctâ reponatur per dies aliquot, donec fecula ad fundum sedeat, tunc decantatâ aquâ, fecu- la cum spatula lignea exempta, in loco sicco, sed umbroso extendatur ut siccescat.

Alii absque aqua addita, contundunt radi- ces, & ex succo expresso, per subsidentiam feculas colligunt.

Con-

Conducunt in affectibus, ad quos radix ipsa laudatur.

Dosis est à ʒ. j. ad ʒ. ʒ. & ultra.

CAPUT III.

De Trunco sive Arbore.

Radicem truncus sequitur, hic densioribus, sed laxioribus, patentioribusque constat poris, unde tam potens minimè obtinet salquã cortex, cui ceu spongiosiori copiosius communicatur, & ut plurimum volatile, trunco verò firmitatis causa fixius: huic verò in specie trunco plus, alteri minus virium ductoris voluntate concessum est. Cum verò particulæ omnes ferè in oleum & sal obriguerint, ignis ope ea separanda erunt. Sic ex trunco destillamus spiritum, oleum, sal, &c. v. g.

℞. Ligni vel Quajaci, Buxi, Aloes, Ebeni, Santali vel quodcunque libuerit, minutim conscissum retortæ immitte, ad collum replendo, ne vacuo concessio, materiaque calore extensa, vitrum patiatur naufragium, repletam ligno retortam cupellæ impone arenariæ, & recipiente adhibito, igneque gradatim admoto, destilla leniter donec phlegmate egres-

egresso, spiritus cum plus liberiori prodire incipiat oleo, quo viso ignem intendere poteris, donec nil amplius exeat. Tunc refrigeratis omnibus separa spiritum cum phlegmate, & oleum, quod si à fœtore empyreumatico liberare cupias, misce cum sabulo puro, & de novo ex retorta per arenam, lenissimo semper igne, rectificato, donec leni calore subtilius oleum edestillatum sentias, crassiori cum sabulo relicto, quod remove.

Vel si subtilius adhuc expetis oleum, sume ejus partem unam, aquæ fontanæ partes duodecim, & ex cucurbita per Balneum destilla, ut cum aqua subtilius saltem ascendat oleum, relicto crassiori in fundo.

Vel ex vesica cum refrigeratorio destilla, ac citius rem perficies, præprimis si majorem olei copiam rectificare animus sit.

Remanentes in retorta carbones, in cineres redigi possunt, & ex eis sal separari.

Jam dantur ligna, quæ præter oleum, volatili sale infarciuntur, ut optimè odorata, Lignum Rhodium, Cypressum, Sassafras, &c. hæc aliter tractanda: pro exemplo:

℞. Ligni Rhodii ℥. x. vel xx. prout libuerit, divide per medium, & in odoram albam partem ligni separa, flavam verò optimè odoratam minutim scobinatam vesicæ immitte

cum

cum sufficienti aquæ quantitate, additis salis tribus vel quatuor manipulis, ac subito destillationem institue, & prodibit oleum subtile & clarum quod semper separa; aquam verò re-affunde rursus & destilla tam diu, semper re-affundendo aquam egressam separato oleo, donec nil olei amplius exeat, quod intra tres vel quatuor sæpè dies cessat; oleum verò primo die egressum subtilissimum, ut & odore suavissimum deprehenditur: reliquum etsi in copia majori egrediatur, vilius tamen est, & admodum tenax ac inodorum, quod lucri causa, subtiliori miscent destillatores, unde est, quod rarò purum inveniatur hoc oleum. Quod si suavitatem perdat, ei restituitur guttulis aliquot vel cinnamomi vel garyophyllorum.

In destillatione sassatras, & cypressi, multi non adjiciunt sal.

In destillatione Ligni per retortam, Liquor egreditur; qui ex cucurbita per arenam lenissimè rectificetur, & exit primo phlegma, postea spiritus acidus, quem seorsim excipe, in Febribus malignis, insignium virium, propterque acidas volatiles particulas, Diaphoreticum eximium suppeditans. *Dos. ʒ. ʒ. ad ʒ. j. cum aq. card. bened. vel alia.*

Porrò ex quibusdam par amnis Lignis duplicem
Essen-

Essentiam, sive Extractum, Resinosum, & salinum, v. g.

Si ex Quajaco resinosum velimus, sume hujus ligni nigri resinosi raspati q. v. affunde spir. vini Tartarisati, q. s. macerentur in B. donec spiritus sit probe tinctus, & Essentia saturatus, tunc ad mellaginem abstrahe, & remanet Extractum sapore & odore ligni satis imprægnatum.

Si salinum desideres, Resp. Ligni raspati ℥ iij. coque in vesica cum aquæ fontanæ mensuris vj. clausa tamen vesicâ cum suo alembico, & refrigeratorio munitâ, recipuloque apposito, horis 24. liquorem egredientem semper reaffundendo. Hoc decoctum ovi albumine clarificatum ad mellis formam inspissa.

Hæc Essentia liquore aquoso solvitur facilius, quam resinosa, unde optimè cum jusculis, cerevisia, destillatis aquis, pro intentione Medici exhibetur, sed dosi optimè mensuratâ, propter salinas acriores particulas.

Si spirituosum simul & aquosum affundas menstruum, utrumque & resinosum, & salinum nactus eris Extractum.

CAPUT IV.

Foliorum & herbarum constitutiva docet.

HÆc pro fibrarum, & in fibris pororum coarctatione, vel dilatione, vires vel fortes, vel dissolutas magis obtinent, unde & in quibusdam plantis salia & copia & robore antecellunt, è contra in aliis. Sic quæ poris præditæ sunt arctioribus, aquæ copiosiori præcludunt aditum, quæ si abundantior irruat, salia nimium solvendo, plantarum debilitat vires: conspicimus hoc in eis quæ frigidæ vulgo vocantur, hæ copiosam aquam, rorem efficaciâ vix prævalentem, promunt, per aquam igitur nimia diluti, salinæ conspicuitatis hostis est: quo plures itaque ac subtiliores plantarum fibrillæ, eo copiosiora ac volatiliora salia obtinent, unde pro horum quantitate, vel plus vel minus calida existit herba.

Virtutibus hisce delineandis non aptior datur via ac per ignem, hic nobis constitutiva plantarum primordia, ut phlegma, spiritum, sal, olem &c. ob oculos ponit, inter quæ unicum sal pro copia & robore viribus conspicuum est: nec enim oleum afficit linguam nisi salinæ in eo obriguerint particulæ, cum hoc ex
illis

illis oriatur. Sed hic ad ignotum specificæ virtutis asyllum tamdiu confugiendum erit, donec conspicuæ reddantur harum particularum, variatæ figuræ & compositiones: insudandum itaque sedulò hic esset, ut omne herbarum sal ad genuinum redigeretur schema, quoad tamen in uno, quam alio facilius perficietur; siquidem quæ sale turgent, facilemque spirituum secessum, & accessum patiuntur, figuris magis conspicuis donantur.

Primò separanda adstat aqua, hæc si ex vulgò frigidis, utpote postea salis quantitate constantibus separari debeat, procedimus hoc modo: pro exemplo sit Endivia, nasturt. aquar. cichoreum &c. Ex his contusis succus exprimitur, & depuretur vel per subsidentiam, vel filtratione, si verò viscosus fuerit succus, ut borraginis, buglossæ &c. calefiat; atque tum cucurbitis stanneis immixtus, ex arenâ humidâ destilletur, vel leniori, vel fortiori calore, prout vel refrigerare, aut magis, aut minus aqua debet, si enim fortiori pellatur igne, ascendunt magis particulæ activæ, caloris sensu præditæ.

Si verò herbæ sint calidiores, & aqua plus activis imprægnata expetatur particulis, nec verò herba succo abundet, ut majorana, rosmarinus, lavendula, &c. tum ollæ immixta, fer-

vente humectetur aqua pulcullæ instar, tum-
 que reponatur olla, donec refrigerant, ac post
 exprimatur succus, ut remaneat herba exsuc-
 ca; hunc succum per vesicam destilla primo
 leni post fortiori igne, donec succus leniter
 bulliat, & aqua ad filum spiritus vini instar
 egrediatur, continuando hunc caloris gra-
 dum, donec dimidia succi pars egressa judice-
 tur, non vero fortior ignis adhibendus, quam
 qui requiritur ut succus bulliat, observato ex-
 acte refrigerio, ultimo vero caute ignem re-
 gendo, ne aqua adustionem empyreumati-
 cam sapiat.

Vel si tantum laboris impendere haud ve-
 lis, exprimento succum, saltem herbam concis-
 sissimam vesicæ immitte, & superfusa aqua fon-
 tanâ destillationem institue, & tantum aquæ
 abstrahe, quantum sentias sapore & odore
 plante imprægnatum, primo enim semper
 melior exiit, viliori sequente.

Si aquam desideres magis essentificatam,
 & particulis salinis volatilibus impræгна-
 tam, hoc procedas modo: pro exemplo sit.

Aqua Veronica Essentificata.

℞. Herba Veronic. bonam quantitatem,
 concisam vesicæ immitte ad dimidias, super-
 fusaque aqua s. q. herbam coque, post expri-
 me, ac expresso succo rursus recendem in fun-
 de her-

de herbam, coque, & exprime, hocque reitera
ter vel quater, quo plus eo melius: hunc ita pa-
ratum succum destilla ex cucurbita vitrea in
arenam humidam posita, ac primò exit aqua
vilior, quam remove, & cum flavescentes in-
cipiunt egredi guttæ, recipulum mutato, &
alio appposito, ac firmiter adlutato, destillare
perge, donec meliorem Essentificatæ aquæ
partem egressam sentias, tunc cessa ac Essen-
tiam serva.

Vires ob particulas salinas alcalisatas vola-
tiliores insignes sunt, purificat enim sangui-
nem, acidum infringit, urinam pellit, sudorem
mover, obstructions aperit, ac putredini re-
sistit &c.

Hinc conducit in Febris cum sale absyn-
thii, conchis præparatis &c. ad ζ ij. & ultra
propinata.

In Phthisi, vel ab ulcere, vel ab acida pitui-
ta maximè conducit, expectorat, consolidat.

Hepatis & Lienis obstructions reserat,
icterum sanat.

Renum obstructions aufert, dispositionem
calculosam destruit, & expellit.

Sanguinis scorbutici acres particulas obli-
nit, deterit, ac ideo in erysipelate convenit.

Obstructions uteri reserat.

Anginam sanat pro gargarismo adhibita.

Vulneraria est interne propinata, & externe pro collutione applicata &c.

Si olea plantarum parari debeant v. g.

Si Menthæ, Melissæ, Salviæ, Ruthæ, Absynthii, Majoranæ, Lavendulæ, Rorismarini, Thymii, Basiliconis, &c. Oleum desideretur:

Æ Herbæ unius vel alterius bonam quantitatem, cum semine, grossè concisam vesicæ immitte, & affusa aquæ sufficiente quantitate, ut continuo bulliat, sed leniter, destilla, & repetitis vicibus, semper recenti herba destillationi commissa, colliges faciliter duas vel tres olei lotones, plus ex hac quam ex illa, sic ex foliis rorismarini siccatis, duæ vel tres possunt haberi olei drachmæ, ex aliis minus, prout vel arctiores ac subtiliores, vel magis patentes, à naturâ vel specificâ ac intrinsecâ formâ obtinuerunt fibrarum poros, & inde vel copiosiori vel pauciori sale imprægnata extant.

Si fixum sal expedis.

Sume herbæ bonam quantitatem, crassiori caule præditam, hanc combure loco aperto in cineres, ac in aheno ferreo, aqua sufficiente coquendo elixivia repetitis vicibus, donec omne sal ex cineribus extractum sentias. Hoc facto omne lixivium celeri igne decoque ut

remaneat sal, quod repetitis solutionibus & filtraturis aliquoties purifica, & habebis verum & genuinum plantæ fixum sal, at in multo minori dosi quam si cum sulfure calcinatio facta sit, quo conjuncto elegantiores & abundantiores nancisceris crystallos, at multo à priori & genuino differentes, hac enim additione convertitur Alkali in muriaticum, viribus genuinis hac alteratione orbatum, & acido saturatum, quod ceu Alcalinum, imminuere in corpore debebat acidum errans, jam vero hoc saturatum genuinis facultatibus orbatum restat. Vacuum igitur esse debet, si pro intentione acidum superfluum & errans sibi associare debet.

Ex hoc est quod omnia Alcalia unius sint speciei, nec differant nisi vel volatilitate vel fixitate, vel copiarum ratione, in hoc vel illo subiecto: sic arbores qui per hyemem viridantes gerunt comas, qua volatilem hospitem arctioribus poris constiparunt, copiosius & efficacius promunt sal, inprimis si virides calcinentur; sic videmus lotrices lignorum viridium cineres arefactorum cineribus antepone, cum fortius ex illis lixivium parent. Pro ut jam inter viridia compactissima, ita inter arida, quæ à putredine longius distant, plurimum largiuntur salis; per putrefactionem

etenim exhalant sponte, quæ alias fortioribus flammis quantis per fixari potuerint volatiliores particulæ.

Non igitur sibi persuadeant Medici, Alcalia plantarum vitibus ad amussim esse æmula, dum sal absynthii in ventriculi affectibus, euphrasie vero &c. in imbecillitate visus, stipiti fabarum in nephritide præscribunt, sed omne hoc diversæ concretorum crassi, vel volatilitati vel fixitati adscribunt, & hinc pro majori, vel minori volatilitate, vel fixitate, variantibus pororum dispositionibus: Alcalia etenim volatilia longe fixis præstant, cum & Acido absorbendo, & ejus spiculis obtundendis, plus conveniant, sicuti nobis volatilium effectus sufficienter commonstrant. Hinc tanto levamine arthriticis, Hypochondriacis &c. sal volatile C.C. viperar. spir. salis armoniaci &c. propinquantur, quia cum his expeditius, intimiusque, acutiores Acidi copulantur particulæ, quam cum fixioribus, quæ semper terrestre itatis quid, etsi sapius calcinata & purificata sint, combinata continent, nec appropriatos etiam obtinent poros propter Acidum ex igne jam haustum.

Cum itaque volatilia majoris sint fixioribus efficacis, & energis, hinc laudem merentur illi, qui loco salis fixi, volatile ex plantis
per

per fermentationem parare docuerunt, quo major salinarum particularum copia, soluto nexu, disponatur, ut loco salis fixi, olei &c. volatile nobis reddant sal. Excellit in hoc Nobiliss. Wedelius, qui singularem de his edidit tractatulum, ex quo methodum huc transferamus, & quomodo eliciatur.

Jam ex plantis sal volatile videmus.

Æstatis medio, seu calidiori tempore, bonam plantæ quantitatem, quam volueris recipere, separa inde folia, & seorsim caules, stipitesque abjice. Hinc eadem vasi firmo indas, bene claude, & repone donec omnimodè fermententur, & putrescant, atque in pulvis formam redigantur, quod in quibusdam tardius, in alius citius fit. Hoc factò massam destilla, igne primum mediocri, & exit aqua, qualis ex plantis elicitur ordinariè, hinc spiritus, & sal volatile succedunt, & circa finem oleum crassum, nigrum, & foetidum exit, quod cum sale volatili jungendum, sæpiusque ab eo rectificandum, quo olei major pars in sal volatile faceffat.

Circa hanc fermentationem, vel putrefactionem notandum venit.

1. Dum hæc inchoatur, valde incalescit herba, præprimis circa medietatem seu centrum, hicque calor tam fortis est, ut, ut impostam manum lædere soleat.

2. Posthæc corruptio incipit, vel putrefactio, omnes plantarum naturales qualitates immutans, non solum sensibiles, sed & específicas: adeo ut

3. Planta bonum gratumque odorem exhalans, fœtida, corruptaque evadat, æque ac alia, cui hæc qualitates, vel qualia non insunt, atque fœteat, ut odor æque intolerabilis vix alius detur. Sed fœtor hic non multum durat, sed omnino disparet, simulac planta destillationi subjicitur.

4. Plantæ humiditate & pinguedine polentes, duplo citius quam magis siccæ, aromaticæ, & teneræ putrescunt.

5. Putrefactione durante, interdum in medio vasis, licet nullus eo patuerit aditus ab extra, magna vermium, muscarum, aliorumque insectorum quantitas fuit reperta, quæ verè ex putrefactione orta sunt.

6. Vermes hi sal volatile non largiebantur, verum alium ab hoc diversum liquorem.

7. In hanc plantarum destillatione primo apparet aqua ascendens, sub guttarum satis grossarum forma, congregaturque, & in recipiens

piens cadunt: secundo, ascendentibus spiritibus, sub nubium seu nubecularum specie illos evihi cernes, qui difficulter colliquantur, & strias habent diversificatas, ac intortas, quemadmodum in destillatione spiritus C. C. accidit: tertio denique oleum apparet foetidissimum, quod, cum volatiliores particulæ in sal volatile mutatæ sint, violentissimo, & summe aucto igne exit.

8. Nunquam aliud præter hoc oleum obtinui, peracta putrefactione, quæ si perfecta non sit, exit oleum Essentiale, plantæ odorem adhuc referens,

9. Plantæ quæ olei Essentialis multum dant, plus olei foetidi emittunt, quam aliæ, & contra.

10. Inter spiritus & olea hæc, quædam sæpius ter, vel quater rectificari amant.

11. Hoc sal volatile rectificatum, omnes salis urinosi qualitates habet, adeo ut inter ipsum, & sal volatile C. C. urinæ, vel salis armoniaci, nulla sit differentia: Omnes etiam effectus producens, quos hoc, ac Diaphoreticum, Diureticumque sit, Acidum sibi jungendo, cumque hoc muriaticum vel armoniacale æmulando.

12.. Quod magis est, hæc salia volatilia à se
invi-

in vicem neque quoad qualitates sensibiles, neque quoad effectus differunt.

13. Nullam destillavi plantam, quæ omnes has partes, de quibus modo dixi, non reddiderit.

14. Post destillationem in vase se offert odor moschum fere redolens, qui nullo modo tolli potest, licet per annos aliquod aëri expositum fuerit vas.

16. Caput mortuum nullum largitur sal fixum.

Hæc VVedelius. Ex quibus luculenter nostra defenditur assertio, salia in genere Alkali præsertim vegetabilium non differre à se invicem, nisi vel fixitate, vel volatilitate, hancque plantam, aliâ vel volatilius, vel fixius, ex diversa concretionem obtinere Alkali: quippe quod in levi tilia undique diffusum sit sal volatilius, indicat ejus ex celeri motu proceritas; & quid ni volatilius sal in chelidonia, ophthalmicum magis est, quod calcinatione non perit. Non enim calcinatio totalis est virium destructio, ut erroneè nonnulli volunt.

Porrò parant alii ex plantis, imprimis acidis, substantiam, quam sal Essentiale vocant. Nil vero est aliud quam diversæ salis, & tam Acidi, quam Alkali particulæ, aqua nimia dilutæ,

lutæ, nec firmiter hinc sibi implicatæ, quæ contusa herba, & succo separato, facile fundum petit, hæc ita paratur:

Sume herbæ acetosæ vel acetosellæ succulentæ viridis q. l. iereno cœlo collectam contunde in mortario lapideo, & succum exprime, huic addè albuminis ovorum q. s. tum coque, donec feces ope albuminis separatæ conspiciantur, & spuma separata sit, ubi tunc coletur succus per manicam ut clarescat, hunc clarificatum succum evopora ad dimidias, & ad crySTALLISANDUM loco frigido committe, vel ad consistentiam melleam inspissa, & in Effluentiam redige quod melius est.

Hæc ob acidas salinas particulas faciliem bilis effervescentiam refrænât, ac hinc hepatis calidiori dispositioni conducere videtur.

CAPUT V.

Florum Anatome.

HI ultimum ferè plantæ, & perfectum productum, ex subtilissimis olei in sulfur concretis particulis constant, ubi latior earundem, per tenuiores lamellas, expansio, flores color.

colorat; & quo compactiores eadem sulfureæ largiuntur particulæ, eo colorem implicant rubicundio rem, in flavum, subflavum, & albidum declinantem, pro particularum variata textura, & mixtura: Quò enim particulæ hæ sulfureæ in minores distrahuntur partes, tantò magis evanescit, & extinguatur color ejus, & contra, quando imperuosior sulfureorum agitatiò & intimior mixtio colores intendit; velocissimus enim & adustioni similis motus nigredinem, imbecillior flavedinem, ex rubedine emergentes infert. Sulfuris itaque appropriatæ particulæ sunt, quæ diversimodis extensionum, & contractionum formis subjacent, quibus interveniens luminis ictus, pro partium positura, colores variat. Horum verò colorum differentias accuratè dimetiri, difficile est, nisi per figuratorum schematum situm demonstratur, utpotè maximè variantem; Non enim simili particularum positura componuntur delectabiles, quam qui non delectant colores.

Subtiliores florum particulæ salinæ in sulfur transmutatæ, variè ab artificibus separari cunsvenerunt, vel absque prævia, vel nulla prægressâ fermentatione, verùm fermentatione liberatæ, majori & copia & subtilitate prædita exeunt. Simplicio rem prius dabimus

methodum : pro exemplo nobis sint Rosæ, quæ duplicem nobis præbent aquam, vel refrigerantem, vel calefacientem. Si refrigerans plus expetatur.

Aqua Rosarum.

Destillatio instituat per B. arenæ humidum, moderato calore, cui intentioni Rosæ albæ melius adhibentur, ceu sulfure minus perfecto præditæ, minusque ideò calidi sensum inducentes, inprimis si leni admodum Balnei calore destillatæ fuerint, ubi ros saltem vegetabilis, activis particulis minus saturatus prodierit.

Si vero Rosarum aqua maximè desideretur odorata, & activis particulis maximè imprægnata ac spirituosior, destillatio per vesicam instituitur, adjectâ tamen aquâ, ne hic adurantur flores, cum fortior in his requiratur calor, ac in eis per M. B. destillandis, ut activæ expeditus liberentur particulæ, quæ si leni calore pellantur, vel ægrè ascendunt, vel aquâ decedente ultimò empyreumaticum imprimunt odorem. Destillatio itaque hunc in modum fiat:

Recipe rosarum optimè odoratar. vel recentium vel salitarum, mensuras quatuor, vesicæ inditis super affundæ aquæ fontanæ mensuras

luras sex, & destilla, refrigeratorio optimè observato, ut quarta saltem liquoris pars excipiatur seorsim, reliqua verò quæ sequitur, ceu vilior, recentibus rosis reafundi potest, atque ita exaltari in nobiliorem rosarum aquam, semper tamen primò egredientem quartam excipiendo partem, quam si ultrò super recentes rectifices rosas, efficacissima, & maximè spiritiuosa evadet.

Cum sæpè major rosarum suppetat quantitas, quam commodè, eo quo proveniunt tempore, destillari potest, inventus est modus quo diutius asservantur rose, ut postea tempore plus convenienti in aquam destillari queant: hoc verò ita fit: Sumitur rosarum sufficiens quantitas, rosæ sale insperguntur, miscentur & doliolo vel ollæ induntur magnæ vitreatæ, vel cucurbitis vitreis, & fortiter comprimuntur, atque hoc modo vasculum repletur, quod tum loco frigido asservatur, salis tantum additur quantum pro conservatione sufficere videtur.

Hæc de aquis absque prægressa fermentatione destillandis: sequitur earum destillatio, prægressa levi digestionem paulò aliter instituenda. v. g. pro exemplo nobis sit.

Aqua florum sambuci spiritiuosa.

Resp. Florum sambuci recenter à caulibus mun-

mundat. q. l. imple eis cucurbitas aliquot vitreas, fortiter eosdem, & quoad possibile, comprimendo, tum cucurbitas claude alembicis cæcis, ne quid respiret (hoc item opus in stanneis potest institui cucurbitis:) Hæ ita repleta floribus cucurbitæ, balneo impositæ, mediocriter calidæ, ut manum ferat, per tres dies semper æquali digerantur calore, donec flores sua propria humiditate resoluti conspiciuntur, & in pulvem quasi abierunt: tum exprime ex eis succum, & destilla per vesicam, donec tertia pars egressa iudicetur, & nactus eris aquam admodum nobilem, in Hydrope, Erysipelate, Febribus malignis, variolis & aliis per diaphoresin discutiendis, maximæ efficaciz & virtutis.

Si ex floribus caryophylli hortensis, tali modo elegans destillatur aqua odorata, exempl. gr.

℞. Florum caryophyllorum suavissimi odoris recent. ℥ iij. concisa minutim immitte cucurbitæ vel vitreæ, vel stanneæ, & superaffunde aquæ rosarum refriger. & per balneum destillatæ ℥ iij. clauso vase, cum superposito alembico cæco, digerantur ut supra per 40. horas, tum digestam hanc massam ex vesica s. a. destilla, primam tertiam saltem excipiendo aquæ egredientis partem,

N

refri-

refrigerio curiosè observato, & aquam nactus eris admodum pretiosam, cordialem cephalicam, in Apoplexia, Epilepsia, Convulsionibus, &c. insignioris usus.

Si omnino spiritiuosa desideretur florum aqua fermentatio compellanda, quæ particulas ita disponit, & suo dissolvit nexu, ut in spiritum volatilem, pro phlegmatis mensura efficacem evahantur, omnem à volatili sale energiam natum: exemplum nobis præbet.

Spiritus rosarum ardens.

Quia ita fit. Recipe rosarum optime odoratarum, sufficientem quantitatem, in lapideo mortario contusas, doliolo quercino immitte, ad sedecim circiter mensuras, tum in aq. rosar. mensura solve fermenti magnitudine nucis juglandis, & ferventem infunde, atque doliolum diligentissime claudere ne aër penetret, inque loco calido reponere, per 14. dies, tunc recludere vas, atque rosas in pulcullam conversas vesicæ immitte, & leni destilla igne, donec duæ circiter egressæ sint mensuræ; quas cucurbitæ vitreæ inditas ex M. B. rectifica, ut quarta saltem excipiat pars seorsim.

Aliis addito rosis saccharo, fermentatio in-
stitu-

stituta placet. v. g. ℞. Rosarum fragrantiss. tempore sicco collectarum, ac nondum penitus apertarum ℥ xxx. contunde minutim, & cum ℥ iiij. sacchari candi f. s. a. f. f. f. in olla vitreata obturata probe, atque ita stent in fermentatione per dies 14. dies præter propter, in loco calido, vel ad Solem, atque cum Acidum spirant aut vinosum quid, affusa aqua rosata ex vesica destilla, egressamque aquam ut supra per vitrum ex M. B. rectifica, ut nanciscaris spiritum rosarum ardentem.

Citius fermentatio inchoatur, si aqua rosarum calefacta, ut in priori præparatione, ab initio in debita quantitate adjicitur.

Vires magnæ sunt, ubi spirituum vitalium refectione opus habemus, ut in animi deliquis, virium diminutione, &c. ubi etiam externe pulsibus applicatus præstat.

Porro spiritus vini ope volatiles activa eliciuntur particule ex floribus, hoc modo:

℞ Liliorum convalliam recent. à caule mundat. ℥ xij. cucurbitæ inditis superaffunde mensuram unam & semis vini generosi Malvatici, vel aliud Moschatellini & generosioris genus, tumque compressa fortiter, stent per tres dies in loco frigido, tum immitte vesicæ, cum quinque cantharis aquæ tontanæ, & destilla, ac unum & primo egredientem

solum aquæ cantharum seorsim recipe, reliquamque viliorem alii usui asservans.

Vires sunt in specie cephalicæ, unde in Apoplexia, paralyfi, epiplepsia, & similibus cerebri affectibus maximo cum effectu propinatur hic nobilis spiritus.

Heic curiositas artificium adinvenit modum, quo hos & similes spiritus mediante spiritu vini per descensum destillant: pro exemplo:

℞. Lilior. convall. q. l. linteo mundo subtili indita, impone collo cucurbitæ vitreæ, substrato in fundo cucurbitæ spiritu vini, tum alembico superposito, ex arena leviter destilla, atque ascendens spiritus, floribus in superiori colli parte positis adhæret, ibique recolligitur ad fundum rursus descendens guttatim, atque ita quasi circulando Essentiam efficiens, modo noto.

De aquarum insolatione nota, eam non omnibus in genere convenire aquis, sed eis solum, quibus activa non in magna copia insunt particula, ut hinc corruptioni maximè subjecta exzent, nisi solaribus adjuventur radiis: Si verò turbida ac mucilaginosâ existat aqua, filtretur per arenam mundam, vel vitrum pulverisatum, atque tum solaribus exponatur radiis per ætatem ut servetur.

Hæc de aquis: sequuntur olea, quæ itidem vel cum, vel sine fermentatione, & infusione alia

alia, ab artificibus parari consueverunt, processus *absq; fermentatione* in hunc instituaturn modum:

Sumitur bona florum vel liliorum convallium, vel arantiarum, vel citiri, jasmini &c. quantitas, quæ vino generoso inspergitur, sicque mixta manet per noctem, postmodum additur aquæ sufficiens quantitas, quo in ea nagent flores, ac ita destillatur per vesicam leni & æquali semper calore, ut aqua cõtinuatim leniter bulliat, & cum quarta fere pars aquæ egressa est, cessa, atq; hanc per tres dies in loco frigido reponere, ut supernatet oleum separandum.

Atq; hoc modo omnes flores suaviter odorati destillantur ut oleum genuinũ præbeant: non verò opus est & necessarium, vinum addere, nisi aquam simul efficaciorẽ expetas.

Si qui verò sint flores qui tenaciter oleum nobis exhibeant, illi mediante fermentatione eò disponendi sunt, ut hoc leviter fundant. v. g.

Recipe liliorum convallium bonam quantitatem, in mortario lapideo contusa cucurbitæ immitte comprimendo fortiter, & in cellam reponere per quatuor menses, quo putrescant probè, tunc alembico superposito juncturis optimè clausis, ab initio leniter destilla, atque ascendit spiritus ad instar spiritus vini; post phlegma prodit, quod seorsim colligendum, ultimò remanet massa crassior,

cui spiritum primò egressum reafunde, atque clausa digerantur per aliquot dies, tum rursus abstrahere, rursusque reafunde, huncque laborem tam diu reitera, donec oleum cum spiritu clarum, quod plerumque in quinta destillatione fit, exeat, atque nactus eris oleum fragrantissimum. Hoc verò modo duplo plus acquiris olei, quam per vesicam, sicque optimè destillantur torismarini, caryophyllorum hortensium, jasmini, flor. citri, arant. &c. oleum, ut Agricola habet.

Datur item modus, quo, addito oleo, ex floribus similes & aequales eliciuntur olei particulae, pro exemplo habemus.

Chamomilla caeruleum oleum.

Quod ita fit. ℞. Florum Chamomillæ à stigmatibus mundat. quantum dimidia capit vesicæ pars, affunde aquam, ut tamen adhuc tertia vesicæ pars vacua remaneat, tum calefiant, atque affunde olei petrae albi q. s. (scil. si vesica capiat viginti liquoris mensuras, tunc ℥ β. olei, & ultra additur,) probè mixta ac alembico tecta, ita stent in digestionem per tres dies absque tamen igne, postea adhibito igne destilla, adhibito refrigeratorio, sed leniter, donec oleum exeat jucundè cœruleum, quod ab aquâ separandum & asservandum: si verò

co-

colore cœruleo non sat imprægnatum sit, recentibus superaffunde floribus, & laborum reitera, donec at rideat color.

Nonnulli loco olei petræ, therebintinæ spiritum substituunt, sed hic perdit colorem, quem illud tenacius servat, cum odore genuino.

Vires insignes sunt: emollit, penetrat, aperit, dolores lenit, confortat, calefacit: hinc catarrhos absumit, dolores artuum pacat, odontalgiam curat, aurium dolorem sedat externè adhibitum. Internè nephriticum est & diureticum eximium.

Est hic alius modus Italis usitatus, quo mediunte infusione olea sua odorifera parare solent. v. g.

℞. Florum Jasmini recent. suaviter odorat. q. l. Amygd. dulc. excorticat. ac nonnihil ficcant. ac confract. q. l.

Cum his fiat in cribro ligneo, aut alio puro vase S. S. S. ultimò orbiculo ligneo superimposito paulum gravando.

Postero die ab amygdalis segregentur flores, novisque & recentibus floribus eadem stratificentur amygdalæ, aliquo ut prius pondere nonnihil gravando; hic labor frequentius semper cum recentibus floribus reiteratus, tibi fragrantissimum largitur oleum, simplici

plici saltem & absque igne, expressione eliciendum.

Simili modo suavis odor elicietur ex Arantiarum, citri, anthos, rosarum floribus, item ex thymo & similibus odore fragrantibus plantis aliis.

Præfertur hic amygdalis oleum Been officinarum, si hoc gossipio exceptum cum prædictis sæpius stratificetur floribus, sufficienterque tum fragrantissimo imprægnatum odore è gossipio exprimatur, qui modus durabiliora efficit olea, ut non facile rancorem contrahant, atque hic modus multis in secretis habetur.

Sic etiam flores sua exhibent salia, si datur illorum copia; volatilia verò cum fixis præstent, atque flores magis volatilibus, quam fixis constant particulis salinis in sulfur exaltatis, saltem ponamus modum qui volatilia separat disposita.

Sic $\mathcal{R}$. Florum anthos, jasmin, lilior. convall. &c. rore majali imbuton vitro imposita putrescant in cella, aliquot mensium spatio, & resolventur in liquorem acutissimi & fragrantissimi odoris, qui ex retortâ destillatus urinosum volatilem salinum fundet spiritum.

Si florum Tinctura & colores separata desiderantur, & à substantia reliqua extracta expe-

tantur, ut pictoria arti inserviant, & aliis rebus colorandis:

Fiat ex soda vitriariorum, vel sale Alkali, & calce viva lixivium mediocriter potens, in hoc lixivio ad lentum ignem recentes coque flores, ut lixivium omnem florum extrahat colorem, cujus signum est, si flores extracti albicantes & decolores, & è contra lixivium instat elegantis tincturæ appareat: tunc exemptis floribus, foco ad bulliendum appone, eique tantum aluminis rochæ superadde, quantum dissolvi ab igne poterit. Deinde ablatum ab igne lixivium, in vas aqua limpida impletum effunde, & color fundum petet, quo facto quiescat aqua & decantetur, atque alia recens affundatur, & cum tinctura resederit, decantetur, idque reiteretur, donec sal lixivii & alumen omne à tinctura ablatum sit, norando tantò magis pulchrum & elegantem fore colorem, quantò tincturam à sale lixivioso & alumine magis aquâ purgaveris: Aquam autem intelligo communem, cujus beneficio sali lixivii & alumen aufertur, subinde autem antequam decantetur aqua, subsidere aquam permitte, idque tam diu repete, donec aqua sine falsedine & non mutata exeat: id enim ablati salis & aluminis signum est, & tinctura in fundo remanebit elegans atque pura, quam aqua

de cantatâ super segmentis lini candidi extendes, & lateribus recens coctis in umbra siccabis, & habebis laccam quæ Pictoribus simul & ad Balsama coloranda inservire poterit.

Multum curæ impensum est in hoc menstruum; Id quod ex calce viva & soda fit, ut dictum supra, optimum est, cineres tamen olivares ut vocant & alumen idem præstant.

Sunt qui omne colorum genus pro plantis, mediantibus his sibi comparant, & flores cujuscunque generis maximè conspicuos, videlicet genistæ, papaveris, caryophyllorum, & innumeros alios, propriis suis atque genuinis coloribus in ingenti volumine ad vivum adumbrant.

Colores perspicui solutionem aluminis tantum requirunt, à sale enim acriore destruntur, ut in arte tinctoria & cineribus smegmaticis apparet.

CAPUT VI.

Seminum Analysis.

Semen Vegetabilium à principio duo emit-
tit folia, per quæ liquorem ex terra attrahit, & hoc tam diu, donec confectæ sint radices, ut ipsarum postmodum ope terræ succum ebibant.

Minori vero aqua imbuuntur semina reliquis, si enim illa, ad altissima plantarum fastigia salia provexit, iis tunc arceatur, quia in tanta circulatione salia abierunt in olea, quæ aquam sua lubricitate mixtioni ineptam, subtilissimis seminum poris præcludunt.

Olea verò ex eis magna copia eliciuntur, partes enim crassiores nutrientes, porosiores fibras radicis, trunci, ramorum infarciunt, subtiliora verò salia per capillarum fibrillarum anfractus rectificantur in semine, ac in oleum convertuntur, quod subtiliori Solis motu exagitatum expanditur in tenuissimas subdivisorum oleorum lamellulas. *In Sole itaque & sal omnia.* Cum enim nulla res corporea suavi sursum feratur, impulsore opus est, antequam vertex adeatur, quem quando salinæ particulæ per varias fibrillarum torturas compulerunt, arctissimè unita facessunt in olea.

Modus separandi hic est pro exemplo:

℞. Sem. anisi ℥ iij. immitte integrum vesselæ, suo refrigerio optimè munitæ, ac superfunde aquæ sentanæ mensuras sex, atque juncturis justè clausis, recipuloque adhibito, destilla ut leniter aqua bulliat, idque continua donec nullum amplius egredi sentias oleum: summa verò opus est diligentia, in hisce oleis colligendis, nec nimis festinandum, nec tardan-

dandum nimium, si enim calorem adhibeas fortio- rem aduritur oleum, si verò leniorem nil ascendit. Quædam verò leniori, quædam fortiori igni pellenda : sic oleum anisi facilius ascendit quam aliud, ac primis id funditur destillationis horis, secus quam sceniculi aut petroselini semen, quæ, si per biduum destilles, semper aliquid exit olei. Cautè hinc observandum, ut aquam egressam, vel recenti, vel semper egressa (oleo separato,) resarcias, ne adustionem semina patiantur. Tria igitur hic veniunt cautè advertenda, ut ignis justè mensuretur, aqua refundatur, & refrigerium sæpius mutetur, quod, quo sæpius alteratur, eò purius olea ascendunt.

Jam ad sal deveniendum, quod plus volatile, quam fixum, pro fibrillarum vel densitate vel porositate semen obtinuit, ac ita separatur,

℞. Seminis rutæ, cochleariæ &c. ℥j. ficcarum & mundatum retortæ vitreæ immitte, ac lento igne destilla, primò exit phlegma, post cum spiritu sal volatile, pulcherrimis rhombis recipientis lateribus se affigit, sequente oleo eleganti & copioso.

Paucis horis re feliciter peractâ, separetur oleum à liquore volatili urinoso, vel mediante filtro, vel tritorio minori, conquassato ta-
men

men leniter recipulo, ut sal volatile lateribus adhærescens, liquori immergatur, in quem finem etiam modicum spiritus vini, pro majori ablutione recipulo infundi potest, & tunc servari ad usum.

Vires cum aliis salibus volatilibus communes habet, oleum potest rectificari cum aquâ copiosa, vel Alcalinis sordes attrahentibus.

Notabile est, quod impetuosa vi secessum faciente sale volatili ab oleo, sub finem vel in medio distillationis facile rumpi soleat retortæ corpus, præsertim, si paulo major distillationi fuerit commissa quantitas, licet ignis non adeo fortis adhibitus egressum urgeat, experimento *Cl. Wedelii*.

Paucis hic expediendi veniunt fructus, in quorum maturatione, Qualium gradus accurate observantur, acerbum enim in austerrum, austerum in acidum, & hoc in dulcem rursus mutatur succum: gradibus igitur hæc differunt, ubi diurnior solarium radiorum influxus dulcedinem adfricuit, unde & hæc spirituum elaborationi apta præstò sunt, ut cerasa, juniperi baccæ &c. quæ mediante fermentatione ardentem nobilem fundunt spiritum.

CAPUT VII.

Gummitum resolutionem habet.

Gummita superflui alimenti particulæ sunt, ad cortices propulse, hinc sale minus elaborato, terrestrisque particulis maxime imprænato constant, hincque minus subtilitatæ salinæ particulæ concretionem induxerunt, ramositatibus sibi invicem implicaris admodum, unde tenacius oleum retinent, subtilius vero debito adhibito igne reddunt, quæ vero levissime concreta extant, fluiditati proximiora sunt, ut therebintina.

Modus separandi olea levis est, instituitur optime simplici saltem cum aquâ destillationi, ad ℥j. gummi v. g. Ammoniacy, vel galbani &c. assumendo aquæ mensuras duas, & ex vesica t. a. destillando, prodit vero subtilius oleum, crassiori remanente, quod aquâ exhalari permissâ, pristinam recuperans concretionis gummosæ formam, alii inserviet usui.

Quæ vero multum subtilis continent olei, ut therebintina, tacamahac. gumm. animæ & similia, hæc plus aquæ requirunt pro vehiculo.

Si vero gummosa concretio plus activis par-

particulis contentata, ac firmissimè sibi implicatis indurata extet, ut mastix &c. Destillatio per retortam adhibetur, soluto prius gummi in aceto destillato, post filtrato; liquorem filtratum cum argilla impastando, conglobande, siccando, atque tum retortæ inditos globulos igni committendo, egressum vero oleum cum aquâ pura per vesicam rectificando, atque hoc modo galbanum storax, bdellium & similia etiam destillantur.

CAPUT VIII.

Vini analysin exhibet.

SUMMUS hic vegetabilis succus, mobili socio stipatus, eundo vires acquisivit, aqua etenim arctissimum cum volatili sale iniit conubium, quò per lentam vitis medullam moveri queant velocissime, constrictiori inclusa ligno, per quod tamen spiritus volatiles altiori donanda volatilitate subtilissima vibrant spicula, quæ, si ex uvis eliciantur, vinosus illicò succus profluit, qui tamen destillatus merum phlegma reddit, volatilibus spiculis sive spiritu remanente, ob nimium firmum aquæ & salis sodalium, quod ex diurnâ circulatione pepigerunt.

Qua-

Quare mediante fermentatione demum ex multo vinum proliciendum, quo indigestum copiosius sal segregetur, ac spicula emergant penetrantiora, quæ tamen in his nostris Rhenanis, ac aliis, frigidiori sub Jove productis, non adeo turgent, ut per saporem & vires luculenter patet; sæpius enim conspiciamus Bacchi filios pro grato acidatis gustu, arthritidis pœnas luere.

Et quis huc morborum transferet seriem, quam Paracelsus à Tartaro deducit, in quo acidum suâ coagulatione omne tulit punctum.

Jam si vini illud volatile sal expetatur, spirituum distillationibus & rectificationibus insudandum, cum muniori vero methodo, sed probè ita separatur à vino, v.g.

Veciam suo refrigeratorio debite instructam, vino ad dimidas reple, appositoque capitello stanneo, juncturis probè clausis, ac recipulo adlutato, igni appone & s. g. destilla, donec striz dispareant & spiritus separatus sit. Quem si rectificatum velis ex cucurbita vitrea per M. B. rectifica, orificio cucurbitæ (panno laneo, oleo imprægnato) obturato, ut phlegmati transgressus denegetur, ut purus solum transferatur spiritus: ubi tamen primo egressum solum seorsim servare poteris ceu fortio-rem & subtiliorem.

Alii

Alii solâ salis Tartari, in spiritum vini etiam non dephlegmatum, adjectione id præstant, ubi phlegma sali se jungit subsidens, subtilissimus vero spiritus dulce spirans supernat: cui alcoholisato ita spiritu Helmontius de novo commiscet sal Tartari, ut summè subtilem nanciscatur salino sulfureum spiritum. Boyle, de inf. Experim. suc. p. 88. 89. 90. ex hoc fundamento, hanc tradit spir. vini alcoholisationem, v. g.

℞. Tart. ad albed. calcinat. (nam ut in sal redigatur, necessarium non comperio,) & probe siccatam cucurbitæ prolixa, & gracilis fundo, ad pollicis unius eminentiam immitte: huic spir. vini semel duntaxat rectificati tantum affunde, ut Tart. ad unius digiti latitudinem supernatet, de n capitello & recipientulo probe affixis, blando calore abstrahe, mutato si libet cum dimidium extillaverit recipiente, tandem si opus fuerit liquor destillatus super siccam Tart. calcem denuo ut antea rectificetur. Hinc modo mox descripto procedens extillantem, prima super sal rectificatione, liquoris aliquantum in cochleari argenteo accensum, ne guttulam quidem phlegmatis aut minimum madoris vestigium post se relinquere observabis: imo examen magis exquisitum sustinuit, quod ipsum cu-

riofitatis gratia ulterius explorare placeat: Et destillationi demum rite peractā, totum spiritum, mutatis subinde recipulis, exprimentī causa exceptum æqualiter purum esse comperies, nam quod ultimò exstillabit, cum calx superiori vasis parti adhærescens, inchoatæ ficcitatis indicium faceret, totus conflagratione absumptus est perinde ac qui primus ascenderat. Tandem exemptus Tart. calcinatus & igne mediocri destillatus, insipidi & graveolentis liquoris aliquantum præbuit, qui ex gustu & quod nullo modo inflammari potuit, merum phlegma videbatur. Eadem Tart. calx. in vase terreo igni vehemēti, donec bene siccescat imposita, ad hoc negotium rursus usurpari potest. Non abs re vasa alta & gracilia imperamus, nam in latis & humilibus exprimentum non successisse, inquit, animadvertimus, & multo minus in retortis. Hunc spiritum ita exaltatum, potentissimum esse remedium contra Gangrænam. Experim. ejus Philos. p. 25. part. 2. lege.

Alii ut volatile illud sal vini minori in volumine obtineant, hoc procedunt modo;

Recipiunt vini generosioris vel Hispanici, vel Bacheracensis Rhenani, vel simplicioris etiam, pro lubitū, digerunt per 14. dies vel tres aut quatuor septimanas in fimo, vel M. B.

Post-

Postea per phiolam spiritum extollunt, eundemque aliquoties per eandem rectificam phiolam, donec ad summam pervenerit subtilitatem. Hujus spiritus ℥ ij. cum ejusdem recentis vini ℥ yj. miscent, & per phiolam de novo eandem solum quantitatem duarum nimirum librarum, nec plus nec minus eliciunt. Hunc verò laborem septima repetunt vice semper, libras duas affusas sex libris vini recentis, saltem abstrahendo, atque hâc methodo, fugacem adeò obtinent spiritum, qui non nisi in vitro Hermeticè sigillato servari potest. Ulus est in extrahenda Auri Tincturâ & conficiendâ Lampadis vitæ Essentia *Burgrassii*.

Glauberus paulò aliter processit, ut in cœlestem quasi Essentiam hoc volatile vini sal redigeret, ac salis Tartari volatilioribus spiculis exacuaret, exempl. gr.

℞. *Tartari crudi pulv.* ℥ j.

Salis Tartari fixi. ℥ B.

Mista bene cucurbitæ inde, ut quarta vacua remaneat pars superfunde his spiritus vini rectificatoris ℥ iij & subidò capitello superposito orificium & juncturas claude exactissimè; atque in hâc pugnâ subtiliores spiritus vini particulæ sibi similes è sale Tartari furabuntur & secum evehent, ut simul facessent in sal volatile omni Acido destitutum, atque

maximi effectus in Podagre, calculo, confor-
 randis & dulcificandis spiritibus, ac omnibus
 infirmitatibus ab Acido vel superfluo vel va-
 rio modo alterato & acuto oriundis, quo
 enim rectificatior vini spiritus, eo dulcior, at-
 que ita intensissimæ subtilitatis proprium
 summam esse dulcedinem, ex hac depre-
 hendimus mechanicâ spiritus vini opera-
 tione.

Assimilatur huic spirituum in corpore hu-
 mano febricitatio, qui per tot vasorum gyros
 circulantes sua mixtione dulcificationem per-
 faciunt dulcissimi, ne aculeis suis depascantur
 carnem, & pro nutrimento, atrophix causam
 suppeditent. Infinito verò modo spirituum
 impeditur dulcificatio; modò animi contem-
 plemur pathemata, ubi à mærore dissipat-
 tur & interrumpitur dulcificandi operatio, ut
 tum relinquuntur corroderentes humores in
 Acidum proniores: ab ira verò ferox excite-
 tur Alcalinum ut præcordia exæstuent. De
 externis ac aliis causis non hic datur dicendi
 occasio, sufficit hîc quod dulcia nutrire, & spi-
 rituum nobile esse Quale constet.

CAPUT IX.

Aceti Analysis.

Vinum quod in sui primordio, progressu & statu fuimus contemplati porrò jam in decremento examinemus; Idem enim hic tornator cœlestis Sol vinum acuit, & acescere facit, quem aliàs spiritus fabricare vidimus, ubi uvæ succi cruditate austeræ, tum acidæ, solarium radiorum indefesso motu, spiculis aculeatis defricatis, dulcesactæ fuerunt. Jam si vino repletum vas sub dio exponitur, in superiori parte tantillum apertum, tunc quæ sua implicatione dulcificationis, nunc sua secretionem acoris causæ evadunt; dum austero-viscidus succus, spirituum aliàs eleboratorum retinaculum, iisdem celeri Solis motu extractis, seorsim existit. Observamus hoc sæpius in aceti confectione, ubi eosdem spiritus, ex solarium radiorum ceu primi fontis desiderio, per aërem dispersos, jucundo odore subolfacimus. Hinc cellas profundiores excogitavit ars, quæ spiritus, alias excedente calore ad exitum pronos, solaribus arceant radiis, ubi spiritus verberio frigoris, vini quærunt penetrabile, ut sic vinositatem retineant. Atque tunc in centro vasis vinum semper efficacissimum est, aqueum verò magis in superficie, quia in hanc proximus Sol incumbit. Ex hoc fundamento œnopolæ sæpius ex eodem vase duplex depromunt Vinum.

In aceti destillatione & resolutione, primis ignis gradibus recipitur phlegma non insipidum, & pro aceti efficacia multum vel parum exsuperans; In acidis enim semper phlegma transit prius, quia in his subtiliores spiritus exhalarunt, remanentes verò fixis sese intimius implicarunt, unde non nisi in totali resolutione, fixis acidorum cancellis firmissimè inclusi, evahuntur. Deinde acidus prodit spiritus pro Tartari in vino copia multus, aceti basis.

Ex massa verò relicta per affusionem aquæ Tartarus elici, ex que eo postmodum sal & oleum parari potest. Patet hinc humores per solos dulcificari spiritus, iisdem verò destitutos & acuatos, ad sua prima redire. In destillatione aceti probè observes ne igne nimium fortificato empyreumaticum imprimas fœtorem, hinc in tempore ab opere desistas.

Destillatur item ex quercino ligno & aliis per retortam acetum, quod separato oleo, salis Tartari pauxillo junctum & destillatum insignes obtinet virtutes in alvi fluxibus, confortandis gingivis sanguinolentis, in hæmorrhagia, fronti applicatum & naribus attractum, menstruum etiam præbet non infimum in extrahenda antimonii Tincturâ, tam ex regulo quam vitro, quæ tincturâ suâ ita spoliatur, ut cineri simillima judices.

Sic & ex melle non spernendum fabricatur acetum, si tribus mellis libris aquæ mensuræ præter propter additæ quindecim, una coquantur ad dimidias ferè, tunc verò vasi indita, & imposito paxillo pulvere sinapi albi, calori apponuntur, donec fermentata acetum forte exhibent, in solvendis lapidibus non contemnendæ virtutis, si legitimè à suo liberatur phlegmate.

Vires Acidorum in genere hæc sunt, attenuant sed non dissolvunt, quia in fixis particularum motus est à circumferentia ad centrum, unde passivorum applicatione frigida sunt; attenuant viscosa incidendo, penetrando: morsum inducunt aculeis maximè prominentibus, unde si corpora nostra lacessant, spinæ instar pungunt.

CAPUT X.

Tartarum resolvit.

TARTARUS omnem efficaciam, acido debet, & vel ab inconcocto Solo, vel ferventiori Sole, vino imbuitur; illius nobis exhibent exemplum, nostra Vina Germanica, Solo, salium ditioribus mineris referto, nata: hujus, ubi

ubi in Italicis & aliis ardentiori sub Sole natis Tartarum ad duorum digitorum altitudinem, vasis lateribus adhærescere conspicimus. Si enim Spiritum, ut in nostratibus, ex minori copia imbecillius sit robur, spicula statim exsiliunt, quia superficiem atomorum, tanto impetu Spiritus non circumrotant, sed exasperari permittunt, quæ post pugnam cum particulis Alcalinis ceu plus corporeis, in Tartarum concresecunt, fece fundum petente.

Si verò radii Solares vasis corticem ferunt, ut Spiritus exulent, acidæ vasi undique adhærescunt, quibus tunc concretis, dissipationi præstò sunt novæ spirituum turmæ, quæ Acidæ cæteris associari permittunt: eodem modo, quo dimicantes in prælio cohortes per distinctos ordines sclopeta explodunt, ut qui erant primi posteriores fiant. Hoc verò modo Spiritibus exhaustis, acidæ particulæ vasi applicitæ, per aqueas solutæ, intrò resiliunt ut vinum acelcat: videmus hinc acetum ferè nil esse aliud nisi liquidum Tartarum, quæ omnia per solum Acidum activa sunt; quo orbatò & igne pressius fugato, enervius Alkali remanet, cui tamen si vis aliqua accessit, à velocissimo & diuturno ignis motu, subtilissima adfricante spicula habet.

Artifices circa hoc subjectum occupati, mul-
ris

tis & variis id subjecerunt ignis torturis, ut inde concinnarent medicamina doloris, & fuscimenta sanitatis.

Cum enim fecibus ac terreſtreitatibus ſæpius junctum cernerent, depurationem variis instituerunt modis, & vel ſimplici lotionè, dum Tartarum groſſo modo contuſum, aquâ frigidâ ſæpius affuſâ lavabant & abluebant, quâ Hentius ab Heer, in ſuis obſervationibus magni fecit; Vel ſolutione, ubi hanc recommendamus depurationis methodum, nimirû:

℞. Tartari albi integri groſſè contuſi, non verò pulveriſati q. v. ſæpius aquâ abluatur frigidâ, non calidâ, donec affuſa aqua clara exeat & ſordes ſeparatæ conſpiciantur. Tunc lotum hunc Tartarum ſufficienti aquæ quantitate in veſica per horam fortiter coque, ſub coctionis finè adjiciendo albumina ovorû aliquot cum aqua ſimplici conquaſſata, ut junctas concrectione impuritates in ſe recipiant. Hinc per linteam calidè coletur, & ſi quid remaſerit Tartari nondum ſoluti, repetatur decoctio, donec omnis Tartarus ſolutus ſit. Tû verò omnes colaturas confunde & refrigerari ac cryſtalliſari perſiſte, & reperies Tartarum partim vaſis lateribus adhærentem, partim in fundo ſubſidentem, multis adhuc fecibus permixtum, & aquâ ſæpius denuo affuſâ, abluendum, & purifican-

ficantum qui etsi non albicans admodum & crystallinus fuerit, sæpius tamen soluto præstat, utpote cui particulæ acidæ, quæ hic ab heterogeneitatibus saltem liberari, non verò debilitari debebant, maximam partem ignis calore extractæ deprehenduntur.

Vires cum reliquis acidis communes habet, attenuat viscosa incidendo, unde purgantibus optimo cum successu sæpè additur. In hypochondriacis vero affectibus ab exsuperante Acido, perperam propinatur, ubi suo accedens analogo, malum adauget. Multò efficacius adhibetur in Bile nimia volatilitate præditâ, & turgente, quæ per modum effervescentiæ cum hoc pugnans, ex suis prope latibus cogitur, vel in suo centro detinetur.

Destillatio Tartari spiritum, oleum & sal volatile nobis exhibet, in quibus tamen separandis Artifices multum discrepant, dum hic mox acidum, mox alcalisatum, & nescio quid exquirit: meliorem nobis constitutivorum Tartareorum separand. methodum reliquisse videtur Nobiliss. Fridericus Hoffmannus, in suâ clave| Schröderianâ ubi docet, destillandum Tartarum spiritu vini imprægnare, ut ita latitantes in Tartaro spiritus alacrius ascensuros incitet; cum præcipit:

℞. Tar-

R. Tartari crudi solutione unicâ depurati pro lubitu, pulverisatum spiritu vini impræ-
 gna rectificato, q. s. tum ex retorta destilla in
 recipiens amplissimum, lutatis probè juncturis, & qui dem igne gradatim adhibito. Atque
 primo extillat phlegma, deinde spiritus, & tertio
 oleum, ac si ignis regimen juxta ignis gradus
 benè rexeris, sal volatile etiam obtinebit. Quæ
 omnia peractâ destillatione ab invicem separanda,
 & spiritus ex oblonga phiola per B. M. vel cineres
 rectificandus.

Spiritus hic particulis acido salinis volatili-
 oribus saturatus, maximis virtutibus præditus
 extat, propter enim acido-sulfureas, Pestis &
 Februm malignarum nobile est alexipharmacum,
 cum acidus simul & sudorificus sit, atque ita
 corrosivas veneni particulas & acres, diaphoresi
 expellat, & enervem roboret sanguinis massam,
 ut efferatæ bili resistere queat: dulcificantes enim
 ejus particule penetrantia sanguinis percutiunt,
 ut quæ acria sunt & venenata salia, solvant,
 & cum sero foras protrudant. Atque hæc sunt
 specificæ & propriæ hujus spiritus virtutes. An
 verò in innumeris aliis quibus adscribitur
 affectibus conducatur v. g. in arthritide vaga,
 affectibus hypochondriacis & aliis ab exsuperante
 Acido sæpius ortis, contrarius reluctatur effectus.

Ut

Ut verò spiritus hujus acido - sulfureæ in-
tenderentur particulæ, Mixturam simplicem
Paracelsus excogitavit, quam Fridericus
Hoffmannus compendiosè hoc modo parare
jubet.

℞. Tartari albi unica solutione depurati,
vitrioli opt. ana. p. æq. destilla per retortam, &
super caput mortuum ter cohoba, quousque
liquor apparet clarus, huic adde spir. vini re-
ctif. partem dimidiam & denuo super vitrio-
lum destilla, & Tartarum calcinatum q. s. quo-
usque spiritus omnis purus & subtilissimus
prodiit. Qui tum per se, vel cum Essentia The-
riacali per mensem & ultra circulatus leni ca-
lore, in dictis affectibus ubi acido-sulfureæ de-
siderantur particulæ magnarum est virium.

Dosis guttularum xx. ad xxx. & ultra, ubi
spiritus Tartari simplex ad ℞j. & duos propi-
natur.

Oleum fœtidum magna ex parte particu-
lis salinis volatilibus imprægnatum cum
spiritu vini circulabis, ut corrigas ingrati-
am odoris vim, nec (si Alcalina adderes) spicula
hæc fœtida liberandò enervius oleum reci-
pias, dum isto opere volatiles, fixis Alkali par-
ticulis absorptæ oleum relinquunt viribus pos-
sivissimis orbatum.

Hoc oleum usum ut plurimum habet in

ex-

externis artuum doloribus à frigido oris, item tumoribus, contracturis, & similibus.

Jam ut Acidi cum Alcalino congressus dilucidior fiat, sal Tartari ruminare, quod promotata particularum textura, vel fixum fit vel volatile.

Fixum simplici fit calcinatione in furno figuli, quod tum repetita solutione, filtratione & coagulatione purgatur, donec purū existat.

Hoc cum hæctenus vili veste suam luserit scenam, Helmontius ansam dedit, & præcipit (ut hâc spoliatum, in nuda compareat & simplici forma,) volatilisare, ubi inquit: Si quis est qui medendo charitatem proximi cordi habet, discat dissolvens aliquod, quod sit homogeneum, immutabile, dissolvens sua objecta in materiam primam liquidam: Quod si verò ad istud ignis arcanum non peringat, discat saltem sal Tartari reddere volatile, ut hujus medio suas perficiat solutiones.

Hoc enim informe accipit formam ejus, cui unitur, unde non immeritò in ferno omnia absorbendi comparatur, si enim calci vivæ nubes, simulque comburas forti igne, extrahit calcis simile Alkali, & potens adè efficitur, ut in igneã ferè natura convertatur, è quo si mediante spir. vini rectificato Tincturâ extrahes, potentem ad calculū nancisceris medicinam.

In

In genere fixum Tartari sal universale exhibet absorbens, particularum acidarum, ubi ubi reperiat, & si in liquida compareat forma, humido solutum sal, improprie oleum audit, quod omnes cutis sordities Acido ortas eluit, ac internè etiam Acidum quodvis exsuperans infringit & absorbet.

Accedimus ad volatilifandum Tartari sal, hoc, cum *Helmont* reticuerit methodum, varie ab artificibus solet elaborari: Ex omnibus veriore[m] volatilifationem, mediante fermentatione, se edocere, nobis persuadere conatur *Ioel Langelot*, ubi hanc communicat methodum:

Calcinentur primo Tartari crudi ℥ij. vel iij. prout multum Tartari fermentare animus est, leviter saltem, & ad aliquam tantum nigredinem, ut habeas quo maxime opus, fermentum, Tartari fermentandi. Huic ollæ capacissimæ immisso affunde tantum aquæ, ut ad digiti latitudinem emineat, ignemque primò lentum admove, ut tantum intepescat, postea dimidium manipulum Tartari subtiliter pulverisati insperge, & brevi videbis bullulas quasdam surgere, & acrescere magis magisque. Hoc viso sperge veluti cœpisti, partitis nempe viribus Tartari pulverem inspergendo, & sic major fermentatio excitabitur, bullis

ex-

exinde tam concinno ordine surgentibus, ac si ipsas uvas naturales, accepto colore conspiceres. Verum accurato hic ignis regimine opus est, moderato nempe, quale omnis fermentatio requirit. Cavendum quoque ne copiosiori insperione nimia excitetur ebullitio, & fermentatum, quod solet, olla elabatur. Cessante fermentatione mitte omne quod inest ollæ in cucurbitam ferream, nam de vitrea periculum est, ne rumpatur, cum eisæpiusculè lintea frigida madefacta, oporteat applicare, quo nimia Tartari fermentati ebullitio prohibeatur, qui aliàs nimii caloris impatiens rapido cursu sursum ferri, & ipsum quoque recipiens vas ingredi solet. Atque eâ de causâ ignis cautissimi regendus, lentoque gradu augendus est, in fine tamen satis forti ut sal omne sursum pellatur.

Et comperies quoque, si ritè recteque processeris, crassum illum feculentumq; Tartarum, fermentatione dictâ ad eò subtilem volatilemque reddi, ut ne tantillum salis fixi in capite mortuo remaneat. Liquorem egressum, quoniam multa aqua fermentationis causa additâ refertus est, multum quoque rectificare oportet, & quidem eo usque, donec subalbido colore appareat, quod indicat, debitam ei quantitatem salis volatilil inesse.

Quan-

Quanti hoc æstimandum sit, vel solius Helmontii testimonium respicere jubet, idque non solum in affectibus corporis internis, sed & externis, adeoque in ipsâ gangræna mirabileprehendisse, imo & ejus beneficio Effentias quasdam parasse, quas frustra aliis menstruis tentasset, asserit.

Alii ex fixo sale, volatile conficere student volatilium additione, sed modum, quo fixa redduntur apta ut à volatilibus pati possint, omittunt Acido absolvendum;

Aceto enim intra tres horas id posse peragi, polite ingeniosus *V Vilb. ten. Rhyne* contendit, quod ab aliis vix intra tres hebdomadas. Redditur inquit volatile, postquam volatiles & acidas particulas amisit, aceto (spiritibus non plane privo, sed eos intimis particularum visceribus includente,) saturandum, ut etiam intra tres horas (ubi tres septimanas alias consumunt alii,) Acidum manifestè spiret, tum spiritu vini aliquoties cohobandum, ut transeat in volatilisatum Tartarical.

Ex hoc fundo terram Tartarifoliam ortam traxisse quis non videt, dummodò ejusdem ruminetur confectio quæ ita se habet.

℞. Salis Tartari albillimi ℥ j. ab hoc abstrahere aceti q. s. & insipidum elevetur, postea novum aceti spiritum affunde, & destilla, huncque

que reiterato laborem, donec spiritus affusus
 rursus exstillare incipiat acidus, qualis fuit af-
 fusus, atque tunc sal fixum spiritibus acidis vo-
 latilibus est animatum, quod nigrum in fundo
 spir. vini solvendum, per chartam filtrandum,
 & lenissimo arenæ calore in vasis terreis sic-
 candum, exsiccata materia, iterum spir. vini
 solvenda, filtranda & exsiccanda toties, do-
 nec massa appareat alba, & foliorum instar
 concreseat.

Vel si compendiosius velis hoc volatile sal
 terræ foliatæ nomine insignitum:

Acetum à sale Tartari evapora tam diu,
 donec Acidum spiret, postmodum coagula,
 & cum spir. vini edulcora sæpius cohobando.
 Ingeniosius Cnæselium processisse duco, qui
 propriis spiritibus animationem instituit, tali
 modo.

℞. Salis Tartari albiss. ℥ β.

Spiritus Tartari bis per cineres rectific.

Spiritus vini ana. a. s. ut quatuor emi-
 neat digitos.

Digerantur aliquandiu in loco calido post-
 ea spiritum abstrahe ad siccitatem: affunde
 novum spir. Tartari & spir. vini, & iterum de-
 stilla, idque toties repete, scil. sexies vel septies,
 & ultimo quidem per phiolam altam, donec
 sal Tartari in lateribus vitri, camphoræ ad-

instar appareat, quod vitro probe clauso serva.

Si hoc augmentare velis arcanum, adjice illi spir. vini opt. rectificati & alcoholisati, ad duorum vel trium digitorum eminentiam in vase optime clauso, tum misceantur & digerantur tam diu, donec cuncta benè unita sint, & de massa nil appareat amplius: hac solutione factâ, repone vitrum in locum frigidum, & crySTALLISENTUR rursus, atque ita augetur Tartari Arcanum vel volatilifatum sal in infinitum.

Vires salium horum volatilifatorum maximæ sunt, nec satis deprædicandæ in omni corrigendo Acido, ut affectibus Hypochondriacis, Arthritide, Podagra, Calculo, Febribus & similibus, imprimis sale volatili C. C. viperarum &c. fortificatum & exaltatum: si verò Elixire proprietatis absque Acido jungatur, exhibet Tincturam Spleneticam, Nephriticam, Arthriticam &c.

Similem inter alia volatilifationis salis fixi methodum nobis communicavit *Joh. Otto Helbicus* in sua, ex India Orientali in Europam ad Academiam Naturæ Curiosorum, missa Epistola, his verbis *in suo, in veram atque in auditam Physicam introitu*. Amore, inquit, proximi apponamus incognitum de sale arcanum: illam

lam videlicet omnibus Chymix & Medicinæ cultoribus, desideratissimam, veram & placidam gravium accalinatorum salium volatilisationem. Ubi breviter notandum, nullum in natura sal esse naturaliter fixum, sed omne, certo gradu volatile, & quod fixum possidemus ignis calcinatione nimium exsiccatum, combustum & mortificatum est. Reddatur itaque amissum, & corruptum restitatur per aërem (& inibi volitantia acidi spicula,) sequenti universali methodo.

℞. Sal aut calcinatum, aut naturâ grave, solve in aquâ, lixivio tenui ollam novam non vitreatam intus ad fatietatem imbue, & super ignem evaporando, aquam sali associatam separa, si sal fixum ollæ poros ingreditur, & olla aëri exposita per aërem corrigitur, ut domo exeat, & volatilifatum ac spiritibus rursus animatum, lanæ instar, ollæ parietibus extra adhæreat, quod abrasum paucis manipulationibus sublimatur.

Vel per Acidum particulari modo.

℞. Salis Tartari calcinati q. v. superfunde acetum vini destillatum, pone in digestionem, usque dum totum sal in aceto sit solutum: demum acetum cum soluto sale per 40. dies digere, post digestionem abstrahe acetum, & tunc in fundo sal crystallinus relinquetur ferè

diaphanus, hoc peracto edulcora, solve aquâ pluviâ destillata & semel atque iterum filtrando à fecibus purga, ut sal accipias clarum & albissimum, à quo per reiteratam cohobationem in B. Vap. destilla spir. vini phlegmatis expertem: digere rursus per mensem cum spir. vini: tandem igne arenæ vehementiore, detracto prius spir. vini sublimatur, & vitri lateribus sal Tartari volatile adhærescere, jucundis conspicias oculis.

Aut faciliora via.

Rx. Sulfuris comm. flavi ℥ j.
salis Tartari ℥ ʒ.

Prius leni igne in tigillo fluat, & posterius ad finissimum redactum pulverem addatur, semper spatula lignea in sulfure fluente moveatur & super carbonibus sinatur, usque dum massa aut hepar picis tenacitatem acquirat. Massam in ligneum atque paulisper madidum effunde orbem, calidum adhuc in mortario calido contunde, & sufficientem spiritus vini quantitatem ad latitudinem duorum digitorum affunde, qui mox moxque tincturam sulfuris extrahit: hanc separa, & ex tinctura & fecibus forti igne tractatis sal Tartari sulfuris sale correctum, & volatile paucis horis depromes.

Paulò aliter procedunt alii, dum fixum sal in proprio oleo occultato Acido, animatum, volatilifare student. Recipiunt enim olei Tartari fœtidi part. j. salis Tartari ex capite mortuo post spiritus extractionem relictæ partes ij. terunt peroptimè in porphyrio calefacto paulum, per aliquot horas, ut mellis formam vel consistentiam referat. Non verò nimium nec plus olei admiscendum, quam requiritur, quod enim supernatat superfluum est nec ab Alkali melioratur: mixturam hanc cucurbitulæ immitte optimè clausæ, ac lentè aliquot mensium spatio digere, hyeme supra fornacem, ne oleum ascendat, sed in sal omnia vertantur indurata, quod tum fortiori ignis pulsu sal volatile copiosè transmittit.

Leviter alii procedunt dum vini feces à quibus spiritum abstrahunt, putrescere loco aperto sinunt, ac tum, per retortam destillant in sal copiosum volatile, denuò per phiolam rectificandum.

Sic & hisce volatilifatis salibus non absimilis est Balsamus Samech Paracelsi, qui fit sæpissimè reiteratâ spiritus vini rectificatiss. à sale Tartari abstractione, donec videlicet sal fixum Tartari volatili spiritu vini imprægnatum, liquorem sive spir. vini adeò efficacem destillari sinat, ut erat affusus. Tum verò

saturatum sal cum terra figulina mixtum, destillatur ex retorta in spiritum salino-volatilem Balsamicum magnarum virium.

Degeneravit ab hisce salis fixi volatilifandi modis medicamen, multo ab imperitis in usu, nomine Tartari vitriolati insignitum: hoc acido planè immutatum nec verò exaltatum est: en compositionem!

℞. Salis Tartari, pulcherrimi pro lubitu, superfunde guttatim spiritum vitrioli rectificatum tamdiu donec ebullitio & pugna cesset, tum supernatantem abstrahe liquorem lento calore ad salis vitriolati siccitatem.

Hoc vitriolatum sal mirum quantum recommendant Galenici, dum omnibus suis ferè purgantibus admiscet, ac pro universali recommendant digestivo, præprimis in Hypochondriorum, lienis & aliorum obstructionibus: sed quam malè, contraria sæpè & mala exinde demonstrant introducta symptomata, ut cardialgia, vomitus ac plus rebelles redditæ obstructiones, quæ, quando ab Acido variè vel exsuperante, vel alterato ortum ducunt, maximum hoc, & valentiozem nanciscuntur adjuvorem. Majori verò cum successu propinatur in bilis exsuperantis variis alterationibus, ubi particulis suis acidis earundem biliosarum particularum levem effervescentiam

scientiam refrænât, vel alteratas & dispositas purganti expellendas tradit.

Consideratius elaborantur alii suum Tartarum solubilem, ubi sal fixum Tartari particulis quidem propriis acidis alteratur quodammodo, sed tamen non immutatur, quin plus ad volatilitatis statum disponatur, majores tum exerturus effectus, in dictis ab Acido oriundis affectibus, & alterando superfluo Acido. Elaboratur verò duplici modò, vel fixo vel volatili alcalisato sale addito. Si fixo:

℞. Olei Tartari vel salis Tartari resoluti quantum libet, in capaci ollâ calefacto injice per vices semper paucillum Tartari purificati & subtilissimè pulverisati, injectionem tam diu reiterando, donec lenis pugna non cõspiciatur amplius, tunc desiste, & refrigeratum liquorem filtra & serva.

Si volatili addito sale expectas solubilem Tartarum.

Cremori Tartari subtilissimè pulverisato, in cucurbita superfunde spiritum salis armoniaci urinosum ad eminentiam duorum digitorum, & cum hæc mista steterint in cella 24. horis, postea adde aq. fontanæ q. s. & per 6. vel 8. horas coque, semper aquam decoctam refundendo, post filtra, & in arena evapora.

Nonnulli addito vitro antimonii pulverisato, ac unâ cocto, Tartarum concinnant solubile emericum, eximii usus & effectus.

Si verò cum noc solubili Tartaro limaturam martis per mensem fermentant vel digerunt, tum fabricant martis tincturam in hepaticis debilitatibus & variis ejusdem infirmitatibus non spernendam.

CAPUT XI.

Succorum quorundam pertractat anathomen.

OPIUM papaveris succus est, qui è viridi papavere certò tempore vulnerato, vase circumjecto excipitur, ubi tunc ad vasiformam in casei rotunditatem concrefcit, atque magis pellucidus pro optimo habetur.

Quod somno lethale fit opium inde est; quoniam in hoc oleosæ cum acerbis à Solari igne partes convolvuntur, ubi pro mixtione inducitur cum acrimonia conspiciuitas, & cum hac læsio, concludimus hæc, quoniam humo pingui papaver, hyosciamus & similia delectantur, ut etiam oleum avidius devorando campum enervent, & sterilefcere faciant,

quod

quod tum sufficienter exprimitur, narcotico suo sulfure cerebrum feriens; hinc non immeritò opium corrigendum igni exponitur, ut sulfurea exhalent miasmata. In quibus ulterius perficiendis & corrigendis alii varios excogitarunt modos, dum alii ista miasmata figendo, alii vel plus exaltando opium corrigere insudant. Ubi tamen aliqualis fixatio mediantibus Acidis facta omnibus præfertur correctionum modis, nec infima est Excell. Wedelii correctio quæ hæc est:

Recipit opium, in tenues lamellas scissum, lento calore exsiccat, tum pulverisati opii uncia uni phlegmatis aceti destillati ab arcano Tartari resultantis uncias sex vel octo superfundit, tunc vitrum calenti arenæ imponit, ut agitatione cum spatulâ factâ solvatur opium: ubi pars impurior spumosa, vitri summa lambit, pars verò terrestrior fundum petit. Colaturâ per linteum factâ ad mellaginem abstrahit vel in Extracti formam redigit. Tunc si in liquida rursus expetit formâ:

Huic in consistentiam melleam redacto opii extracto, affundit spir. vini plus vel minus, prout vel saturatiorem vel dilutiorem Tincturam expetit, ac ita suam parat Tincturam anodynam maximi usus & effectus. Dosi gutt. x, ad xx.

Alii omnibus correctionum modis posthabitis, præferendam volunt *Ioelis Langelotti* methodum, mediante fermentatione noxia opii miasmata alterantem, & moderatè acidas imprimentem particulas, quæque hunc in modum se habet:

℞. Opii Thebaic. in particulas conscissi ℥ j. affunde ei in cucurbita humili succi cydoniorum bene maturorum recentissimi ℥ x. adde salis Tartari pari albiss. & siccati ℥ j. expose lenicalori per diem unum aut alterum, usque dum bullæ quædam appareant, tunc adde istius promovendæ causa sacchari pulverisati ℥ iiij. porro eum caloris gradum observa, quem fermentatio requirit, sic videbis opium vehementer attolli & resolvi per minima, (cave verò à sulfure narcotico graveolenti, quod tunc solet expire:) Tum videbis partem impuriorem volatilem spumofam superiora petere, partem verò magis terrestrem in fundo subsidere, tandem in medio consistet purior pars, nimirum liquor rubini instar pellucidus, quem cautè separabis, & debitâ destillatione ad mellaginem inspissabis, quam denuò spir. vini alcoholisato dissolvas & filtres, ac per mensem digeras, ut quicquid adhuc crudi inest, cœlesti illo igne maturetur. Atque tum spiritu ad debitam consistentiam ab-

abstracto, nactus eris essentiam tantæ virtutis, ut etiam dimidia crani pars, appropriato propinata vehiculo, mirandos præbeat effectus. *Particulae namque volatiliores hac methodo quodammodo fixatae, ac nonnunquam aromaticis temperatae, incensivos spirituum motus refranant, atque apto vehiculo hac provecta opiata (quia oleosa & terrestria obtundunt,) spirituum claustra obserant, ut fortificati post modum repullulent, nam nullo corporis exercitio dissipantur, quam diu somnus imperat; adeo ut à moderatissimâ anodynorum dosi introductam quietem, dulci somno peractam, sequatur corporis vigor, mentis valor, acrium dulcificatio & laudabilior nutritio ut politè ac ingeniosè sentit VVilhelmus ten Rhyne in suis meditationibus de veteri Medicina p. 249. Maximo ideoque cum emolumento datur in Colica, Arthritide vaga & fixa, febrilius ardentibus, & aliis variis doloribus, à spirituum exorbitante motu & acredine ortis, cum sale Tartari volatili, C. C. spir. salis armon. &c. Dosi gr. j. ad iij. & iiij. sæpius etiam ultra exhibitum.*

Nota hic, fortiora acida volatiles & resinofas opii particulas obtundere nimium; spirituosas verò, ut vini spiritus & similia exaltare, hinc cautè procedendum. His causis permoti alii opium simplici saltè tostione correctum,

ceu venenosioribus miasmatibus tunc primum, reliquis verò viribus nondum orbatum præferunt, & dofi unius grani propinatum extollunt.

ALOEES particulis alcalinis volatilibus, asperioribus tamen, & hamatim inter se nexis constat, unde duplici paret menstruo, vel aquoso vel spirituoso, indeque patet solvendum cum solvente ejusdem esse indolis.

Socotrina dicitur, cum ex Însula Socotra, ubi copiose colligitur, advehitur, alii vero à succo denominationem derivant, cum ex succo concreta extet; optima est flavescens & pellucida.

Cum verò particulis suis acutissimis sed plus alcalisatis, sanguinem fervidiorem reddat, hincque caloris sensum inducat, artifices hæc hebetare intendunt spicula, variâ correctione; Inter quas hic Pharmacopœorum Francofurtensium ab aliis creditus modus, fere optimus censetur, dum levioribus seri lactis aciculis, volatiliore Aloes particulas aliquo modo obtundunt, aliis verò additis purgantem vim forficant. Modus talis est:

Solvatur Aloes cum seri lactis s. q. moderato tamen calore, factâ solutione requiescant, ut crassiores subsidant feces, quo viso quod clarum est decanteretur, & legitimè rursus inspissetu.

℞. *Hujus extracti* ℥ v.

Extracti violarum ℥ j.

colocynth. ʒ v.

Fiat massa.

Si vero tantum laboris non impendunt Pharmacopœi, hinc Aloen simplici saltem violarum infuso solvunt, filtrant, & inspissando debitam Extracti colocynrhidis dosin addunt, & ad consistentiam juste inspissant.

Violarum Extractum, sæpius repetitâ infusione cum recentibus semper floribus, ac expressionibus, ac ultimò cum albuminis ovi clarificatione, ac justâ decoctione tandem, paratur.

Vires Pillularum Aloeticarum leviter purgantes sunt, & frigidis ventriculis magis quam calidis conveniunt, non vero tam propter vim quam habet penetrandi ac calefaciendi, quam propter cruditates acidas, quas amara, alicalisatis volatilioribus particulis referta, maxime infringunt.

Distingunt nonnulli inter partes Aloës resinosas spir. vini extrahendas, atque ad Elixir proprietatis proprius assumendas: Et inter salinas plus aquosis educendas ac magis purgante vi præditas, unde conficiunt non contemnendum Elixir purgans, ad ditis spir. vini ac arcano tartari. Vel Aloen succo violarũ solutam,

eoque sæpius nutritam, ac coagulatam, cum essentia absinth. alcalifata in minutissimas efformant pillulas: Quæ ob singularem absterfivam & laxativam vim dosi minimâ scil. ad 4. 7. vel 9. decubitus tempore sumtæ, mira præstare Fridericus Hoffmannus asserit.

SCAMMONIUM plante lactescens, sed radicis succus, particulis maxime volatilibus sed acrioribus constat, unde non facile incorrectum propinatur, nisi acriora spicula, sulfuris acido fumo alterata sint, ac oleoso quodam addito, veluti amygdalis dulcibus eo disponatur, ut tanquam resinofum facilius solvatur nec adhærescat, vel humores acrius reddendo tormina excitet. Hinc alii libentius hujus usu abstinere, & ejus loco recommendant.

Jalappæ Tincturam, quam parant cum spiritu vini sed rectificato, ad unam partem Jalappæ grosso modo contusæ sex spir. vini partes affundendo, additisque corticibus citri, in loco tepido locando, donec tinctura legitime extracta deprehendatur: quam tum pro lubitu Syrupo Cinamomi, vel saccharo edulcoratam, ad cochlear. semis vel unum optimo propinant cum effectu. Et si fortiozem volunt paulum addunt infuso scammonii correcti, vel aliud purgantis genus.

CAMPHORA arboris cujusdam lachryma resinosa, particulis Alcalinis volatilissimis, propria balsamica pinguedine resinosa saturatis, constat, hinc delectatur maxime opere fortioribus ac subtilissimis Acidi spiculis, cum spiritu enim nitri, vel aqua forti, olei formam ludit, non vero cum acido leviori, ut acetato, vel reliquis succis acidis, hinc maximo cum effectu in febribus malignis ac ipsa peste propinatur, dum malignum & venenosum suffocans acidum, in sanguine hinc inde fluctuans, & patientes sine intermissione exanimans absorbet, unde & Tincturam Bezoardicam efficienter ingreditur, ac ab Avicenna olim Theriaca contra Venena calida appellata & celebrata fuit, quod ut inquit, spiritus vitalis ab ea subtilitatem acquirat & luminositatem vehementem, propterea que lætificet, & confortet: causa effectus, poris appropriatis videtur adscribenda, quibus, subtilissima acidi spicula imbibendo operatur, eis namque aqua debilitatis acidi particulis, pristinam reassumit formam Camphora, eundem præstitura de novo effectum, nec viribus orbata.

Excell. D. Joh. Conradus Brodbeck Tubingensis Professor, secretis suis adnumerabat Camphoram, quam spir. vini tartarificato, vel liliorum convallium, vel granorum actes
solu-

solutam, externe optime cum effectu adhibebat, in tumoribus durioribus emolliendis, inflammationibus compescendis, & artuum doloribus sedandis &c. Internè eam propinabat, spiritu melissæ & spir. vini Tartarificati ana. p. æq. resolutam, & additis sæpius aliquot guttulis olei castorei still. vel meliss. in suffocationibus uterinis exhibebat maximo cum levamine. Veldetur in hujusmodi affectibus oleum succini camphoratum, & olei succini p. ij. & camphoræ p. j. paratum, quod mira præstabit.

Sic & in Colica furiosa, *unicam drachmam camphoræ cum olei cortic. arant. dest. ʒj.* dissolutam calore leni, & *Extracto absynth.* liquido addito, sæpius exhibitam dosi aliquot granorum, Acidum corrosivum absorbendo, infandum tollere dolorem, Frider. Hoffmannus habet.

Ut in oleum abeat camphora, artifices varios excogitarunt modos, quos hic recensere omnes, pro supervacaneo reputo, si quis verò hoc absq; additione expectet oleum, misceat cum bolo vel terra sigillata camphoram, & in arena per retortam destillet, ac ascendit instar butyri camphora, quàm cum salis Tartari p. ij. addito spir. vini ad trium digitorum eminentiam, ex balneo per alembicum destilla. Atque tum vini spiritum camphorâ impregnatum,

tum cum aqua misce, & separabitur de eâ
Oleum, quod supernatat; quodque si ru-
bescat, super talcum calcinarum rectificetur.

Olei hujus usus maxime à Paracelso com-
mendatur in Mania ad ℥j. datum, quod furi-
bundos spirituum motus glaciei instar coa-
gulet. Ubi Riverius sequens laudat epithema
camphoratum, quod ex *Aqua Nymph.* ℥j. *salis*
prunellæ ℥j. *camphoræ* ℥j. paratum, linteis du-
plicatis tepidè syncipiti admovet.

Porro Paracelsus miris extollit laudibus
camphoram in sedandis insultibus Epilepticis,
& extinguendis pungentibus acidi spiculis
nervos vellicantibus.

Sic etiam in variis capitis doloribus ab aci-
do ortis, miram præstat efficaciam, modo
non adsint vigilæ, ubi tum optimè combi-
natur cum Opio, & externe sæpius fronti ad-
hibetur: testatur hoc Mindererus, quod
camphoram extrinsecus fronti adhibitam in
cephalalgia plurimum prodesse observavit.
Ac in hâc, Khunrath *solvit camphoram in*
spiritu Vini rectificato, addit *albumen ovi*, &
aceti rosacei cochlearia aliquod, & fronti ap-
plicat.

Externè ad calidas oculorum lippitudines
collyriis utilissimè additur camphora, ut &
aliis

aliis variis ophthalmicis v. g. *℞. Album ovi*
q. v. bene agitato cum *Alumis frusto*, donec
 in linimentum album abire videas: tum adde
camphora q. l. ac paulum *Aqua rosarum*, &
 cum cannabe applica.

In dentium dolore cum Oleo caryophill.
 & opio mixta omnibus odontalgicis facile
 palmam præripit.

Denique inter cosmetica non infimum
 tenet locum, cutim enim aridam maculisque
 fœdis squalidam, grato vigori donat, lacteam-
 que reddit, præprimis si aqua forti soluta &
 aqua reducta, cumque spermate ceti & aliis
 juncta applicetur, postmodum vero aquâ qua-
 dam appropriata rursus abluatur.

Paucis omnia contraham: conducit & per-
 optime adhibetur ad omnes Affectus, ubi
 exsuperantia, vel vario modo alterata de-
 prehenduntur miasmata acida, omnis dolo-
 ris causa; furias etenim hæcæ doloris, spiritus
 exagitantés nervosque excruciantes, sibi af-
 sociat camphora, eos vero pristinam in liber-
 tatem vindicat.

Exulet vero ea, ubi bilem nimia volatilitate
 in morbis dominari suspicamur.

FULIGINEM paucis perpendamus.
 Hanc vero ex fumo, fumum ex combusto-
 rum adusto Oleo provenire comperimus:

si in

si in papyraceo cono ad extremum confla-
grato, fumum in empyreumaticum concre-
fcere oleum conspicimus, Odontalgia con-
ducens. Primordia ideoque ejus in flamma,
continuationem in fumo; vigorem in camino,
ceu in aperta destillatione; Perfectionem
verò in retorta acquirit. Destillatio per re-
tortam fictilem, aperto igne successivis gra-
dibus instituta, exhibet primò phlegma cum
spiritu albicante, postea Oleum flavum, &
ultimo rubeum cum sale volatili, quod sæpi-
sime etiam in prima destillatione impetratur,
sed non semper, atque interdum non nisi in
tertia rectificatione ascendit, si verò recte pa-
ratum, fuerit leni calore promptè ad sum-
mum ascendit phiolæ.

Spiritus rectificatus ex sale suo volatili im-
prægnatus Syntopizantes restaurat, suffoca-
tiones uterinas restinguit, &c.

Sal volatile, ut aliorum volatilium sal, in-
stat camphoræ granulatae rectificatum, facile,
excepto unico tartari sal volatili, omnibus
aliis in tota rerum naturâ palmam præripit:
de hoc enim Cl. Hartmannus deprædicat,
quod si æger assumpto hoc animam agens
non convalescat, eum certò esse moriturum,
si autem hujus usum insequatur levamen, ad
valetudinem rediturum: atque hoc esse ve-

rum à non semel probatum F. Hoffmannus in sua Clave Schröderiana confirmat.

Inter Olea hoc altero magis adustum prodit. Quod magis adustum est levi aspergine illitum combustionum dolores mitigat: minus combustum acria temperat, & cancrofa ulcera sanat, præprimis si ex capite mortuo ulterius calcin. extractum Sal fixum, volatile acuerit, tum enim carnis luxuriei occurrit; ubi oleosæ partes escharam juvant.

Externè ipsa fuligo, arcendis febribus intermittentibus, affectioniq; hysterica, à mulierculis laudabilicum successu carpis imponitur; & ab Hippocrate inter ipsa foetum pellentia refertur.

Mirabile ex Fuligine Oleum communicat F. Hoffmannus in suâ Clave, ac ita parare præcipit:

Recipe Fuliginis succini instar splendentis nigri, ex ligno potius quercino collecti; Succini albi ana. p. æq. destilla lento ignis gradu per retortam ex arena, ut primò phlegma, deinde spiritus albicans, & ultimo Oleum album & rubeum cum sale volatili prodeant, postmodum liquorem ab oleis separatum, per M.B. rectificat, & acquies sal volatile; Oleis denique affunde Spir. Vini, digere aliquantis per, postea destilla & nancisceris
Oleum

Oleum camphoræ odorem æmulans. Cujus Dosis. gutt. iij. sunt, in omnibus ferè affectibus, præprimis in pleuritide. Imò agonizantibus exhibitum edit miracula, & si sudor post ejus usum sequatur, infallibile reconvalescentiæ erit signum.

Cùm ideoque tanta nobis exhibeat Medicina Fuligo, non immeritò nonnulli hoc ei tribuunt encomium, quod, si in ejus vires inquiramus curiosius, facile ab Indis & Garamantis allatis pretiosioribus carere possimus.

SECTIO IV.

MINERALOGIAM IN GENERE PERCURRIT.

Sapientissimo sanè consilio Divinum Numen, rerum Naturalium nexum, catenulis quasi constrinxisse hariolamur, dum tria Regna, commensuratis & certis gradibus combinata, conspiciamus, & Sal Universalem horum Directorem consideramus. Hoccùm in Animalibus & Vegetabilibus per constrictiores fibrillarum poros subtilissima sua spicula vibrare necesse habeat, volatile